

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародних фінансів

Освітньо-професійна програма «Міжнародні фінансові відносини»

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**на тему: «ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СВІТОВОГО
ФОНДОВОГО РИНКУ У ГЛОБАЛЬНОМУ ФІНАНСОВОМУ
ПРОСТОРІ»**

Здобувача Стеценка Богдана Сергійовича

Науковий керівник: к.е.н., доцент Баторшина А.Ф.

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Мозговий О.М.

Київ 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародних фінансів

Освітньо-професійна програма «Міжнародні фінансові відносини»

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

_____ Т.О. Фролова

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ О.М. Мозговий

_____ 20__ р.

_____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти **Стеценку Богдану Сергійовичу**

очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему **Детермінанти розвитку сучасного світового фондового ринку
у глобальному фінансовому просторі**

Тему затверджено наказом ректора Університету від " 22 " лютого 20 23 р. № 344-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	ФОНДОВИЙ РИНОК ЯК ПРОВІДНИЙ СЕГМЕНТ СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ
(назва розділу)	
Розділ 2	АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ФОНДОВИХ РИНКІВ
(назва розділу)	

Об'єкт дослідження:	процес розвитку сучасного світового фондового ринку
Предмет дослідження:	механізми функціонування, тенденції та закономірності розвитку світового фондового ринку у глобальному фінансовому просторі
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	виявлення основних тенденцій і детермінант розвитку світового фондового ринку в сучасних умовах, аналіз показників розвитку окремих сегментів світового та вітчизняного фондових ринків, а також розробка практичних рекомендацій щодо подальшого розвитку вітчизняного фондового ринку у глобальному фінансовому просторі

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	дослідити сутність та структуру світового фондового ринку; охарактеризувати цінні папери як основний інструмент світового фондового ринку та класифікувати їх.
У розділі 2	проаналізувати показники динаміки та виявити основні детермінанти розвитку світового ринку акцій; проаналізувати показники динаміки та виявити основні детермінанти розвитку світового ринку облігацій і похідних цінних паперів; оцінити сучасний стан розвитку фондового ринку в Україні.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 69 сторінок, 16 таблиць, 11 рисунків, список використаних джерел з 74 найменувань.

«Детермінанти розвитку сучасного світового фондового ринку у глобальному фінансовому просторі»

Об'єктом дослідження є процес розвитку сучасного світового фондового ринку.

Предметом роботи є механізми функціонування, тенденції та закономірності розвитку світового фондового ринку у глобальному фінансовому просторі.

Метою кваліфікаційної роботи є виявлення основних тенденцій і детермінант розвитку світового фондового ринку в сучасних умовах, аналіз показників розвитку окремих сегментів світового та вітчизняного фондових ринків, а також розробка практичних рекомендацій щодо подальшого розвитку вітчизняного фондового ринку у глобальному фінансовому просторі. Відповідно до обраної мети кваліфікаційної роботи визначено наступні завдання:

- дослідити сутність та структуру світового фондового ринку;
- охарактеризувати цінні папери як основний інструмент світового фондового ринку та класифікувати їх;
- проаналізувати показники динаміки та виявити основні детермінанти розвитку світового ринку акцій;
- проаналізувати показники динаміки та виявити основні детермінанти розвитку світового ринку облігацій і похідних цінних паперів;
- оцінити сучасний стан розвитку фондового ринку в Україні.

Практична значущість результатів дослідження полягає у можливості їх використання вітчизняними представниками бізнес-середовища в процесі розробки інвестиційних стратегій, органами державної влади в процесі формування стратегій розвитку вітчизняного фондового ринку, а також

науковцями і дослідниками для доповнення і поглиблення вже існуючих напрацювань і розробок за тематикою світового фондового ринку.

У кваліфікаційній роботі застосовано сукупність методів і підходів, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження, зокрема, у першому розділі при розкритті сутності та концептуальних понять світового фінансового та фондового ринку використовувалися методи аналізу та синтезу, структурно-системного підходу та метод причинно-наслідкових зв'язків. У другому розділі роботи, де досліджувалися та аналізувалися основні показники та динаміка сучасного стану міжнародного фондового ринку та світових бірж, використовувалися статистичні методи, логічного й історичного, кількісно-якісного аналізу, а також методи порівняльного аналізу.

Ключові слова: фондовий ринок, ринок цінних паперів, світовий фондовий ринок, детермінанти, ринок акцій, ринок облігацій, ринок похідних цінних паперів.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Відгук

про кваліфікаційну бакалаврську роботу здобувача факультету МЕіМ
освітньо-професійно їпрограми «Міжнародні фінансові відносини»

Стеценка Богдана Сергійовича

***на тему: «Детермінанти розвитку сучасного світового фондового ринку у
глобальному фінансовому просторі»***

1. Актуальність теми. Дослідження сучасних тенденцій розвитку світового фондового ринку з урахуванням процесів глобалізації фінансового простору становить значний інтерес як з точки зору використання найкращого міжнародного досвіду для розвитку вітчизняного фондового ринку, так і з точки зору застосування інноваційних підходів з метою збільшення обсягів зарубіжних інвестицій і підвищення конкурентоспроможності українських емітентів на світовому фінансовому ринку.
2. Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи. Наряду з ґрунтовним розкриттям теоретичних основ теми дослідження, автор роботи на базі значного обсягу статистичної інформації комплексно проаналізував особливості розвитку ключових сегментів сучасного світового фондового ринку.
3. Наявність самостійних розробок автора. На основі аналізу детермінант розвитку світового фондового ринку у глобальному фінансовому просторі, автор виокремлює основні тенденції подальшого розвитку світового ринку акцій, облігацій і похідних цінних паперів. Також у роботі досліджено особливості функціонування вітчизняного фондового ринку та перспективи його розвитку в сучасних умовах.
4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій. Наукова цінність роботи полягає в теоретико-практичному узагальненні особливостей розвитку сучасного світового фондового ринку. Результати дослідження можуть бути використані для цілей подальшого розвитку національного ринку цінних паперів у глобальному фінансовому просторі.
5. Наявність недоліків: суттєві недоліки були усунені в процесі роботи.
6. Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: Кваліфікаційна бакалаврська робота Стеценка Б.С. відповідає вимогам та рекомендується до захисту перед ЕК.

Науковий керівник:*доцент кафедри міжнародних фінансів, к.е.н., доцент*

Баторшина А.Ф.

«15» червня 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	7
ФОНДОВИЙ РИНОК ЯК ПРОВІДНИЙ СЕГМЕНТ СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ	7
1.1 Сутність та структура світового фондового ринку	7
1.2 Цінні папери як основний інструмент світового фондового ринку та їх класифікація	18
РОЗДІЛ 2	25
АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ФОНДОВИХ РИНКІВ	25
2.1. Аналіз показників динаміки та основних детермінант розвитку світового ринку акцій	25
2.2. Аналіз показників динаміки світового ринку облігацій та похідних цінних паперів	38
2.3. Оцінка сучасного стану розвитку фондового ринку в Україні	46
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Актуальність теми. Під час «Четвертої промислової революції» сучасна світова економіка пізнає значних трансформацій. Ці зміни, зокрема, пов'язані з розвитком науково-технічної діяльності та інформаційно-комунікаційних технологій. Тим часом у ринковій економіці з'являються нові закономірності та тенденції, особливо у фінансовій сфері. Фінансовий глобалізм був найбільш помітним феноменом початку й першої чверті ХХІ століття. Необхідно підкреслити, що стрімкий розвиток світового фінансового ринку яскраво демонструє як позитивні, так і негативні сторони глобалізації. Прискорене зростання виробництва фондів випереджає зростання в реальному секторі, що призводить до структурних асиметрій і диспропорцій у світовому господарстві, а також поглиблення протиріч між країнами та між секторами.

Світовий фондовий ринок набуває особливого значення через свою роль у мобілізації фінансового капіталу. Дослідження функціонування та розвитку фондових бірж, які розглядають перерозподіл коштів і є найбільш динамічною та масштабною частиною світового фінансового ринку, також, фінансові ринки нині перебувають у процесі глобалізації, тенденції розвитку провідних фондових бірж країн Азійсько-Тихоокеанського регіону, Північної та Південної Америки, Європи та Близького Сходу в певному мірі відрізняються один від одного.

Україна, яка останніми роками намагається інтегрувати свої фінансові інститути в глобальну структуру, також стикається з проблемами розвитку фондового ринку. У цьому контексті важливо підкреслити той факт, що вітчизняний підприємницький сектор має проблеми з накопиченням додаткових фінансових ресурсів, які є для підтримки як виробничо-фінансової сфери, так і національної економіки в цілому, через низький рівень розвитку вітчизняного фондового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Знамениті іноземні та вітчизняні науковці, такі як Дж. Хікс, Л. Вальрас, Ф. Моділіані, П. Друкер, Д. Тобін, О. М. Мозговий [13], М. ю. Ананьєв [19], С. О. Бірюк, О. С. Яворська [21],

О. А. Шуби [26-27; 70; 73], М. О. Бурмаки, О. О. Борзенко [33], А.Ф. Баторшина, С. Є. Шкіра на те, що існує багато наукових досліджень, роботи цих та інших авторів охоплюють лише певні аспекти функціонування світового фондового ринку. Однак, незважаючи на велику кількість публікацій, особливості розвитку ринку в контексті глобалізації та цифровізації не розкрито повністю, що робить тему роботи актуальною та потребує подальшого дослідження.

Метою роботи є виявлення основних тенденцій і детермінант розвитку світового фондового ринку в сучасних умовах, аналіз показників розвитку окремих сегментів світового та вітчизняного фондових ринків, а також розробка практичних рекомендацій щодо подальшого розвитку вітчизняного фондового ринку у глобальному фінансовому просторі. Відповідно до окресленої мети було виділено наступні **завдання** роботи:

- дослідити сутність та структуру світового фондового ринку;
- охарактеризувати цінні папери як основний інструмент світового фондового ринку та класифікувати їх;
- проаналізувати показники динаміки та виявити основні детермінанти розвитку світового ринку акцій;
- проаналізувати показники динаміки та виявити основні детермінанти розвитку світового ринку облігацій і похідних цінних паперів;
- оцінити сучасний стан розвитку фондового ринку в Україні.

Об'єктом дослідження є процес розвитку сучасного світового фондового ринку.

Предметом дослідження є механізми функціонування, тенденції та закономірності розвитку світового фондового ринку у глобальному фінансовому просторі.

Методи дослідження. У першому розділі розглядаються концепція та сутність світового фінансового та фондового ринку. Використовувалися такі методи, як структурно-системний підхід, аналіз і синтез, а також метод причинно-наслідкових зв'язків. У другому розділі роботи досліджуються та аналізуються основні показники та зміни сучасного міжнародного стану

фондового ринку та світових бірж. Було використано кілько-якісне, статистичне, логічне та історичне аналізи, а також порівняльний аналіз.

Інформаційна база дослідження. Теорія роботи обґрунтовується на економічних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних учених. Для написання цієї роботи використовувалися матеріали Світового банку, Світової федерації бірж, Асоціації індустрії цінних паперів та фінансових ринків, Національної комісії з ринку цінних паперів та фондового , Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України, інформаційних агентств «Bloomberg», «Reuters» та інших.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів полягає в наступному.

Теоретична значущість включає аналіз та систематизацію наукових джерел, що стосуються фондового ринку, глобального фінансового простору та їх взаємозв'язку. У цьому контексті вивчаються концепції, теорії та моделі, що пояснюють детермінанти розвитку світового фондового ринку.

Методична значущість передбачає використання наукових методів дослідження для аналізу та оцінки детермінант розвитку світового фондового ринку. Зокрема, використовуються методи аналізу та синтезу, порівняння, статистичний аналіз. Ці методи допомагають виявити зв'язки та закономірності між факторами, що впливають на розвиток світового фондового ринку, та надають можливість дати науково обґрунтовані висновки.

Отримані результати полягають у виявленні та аналізі основних детермінант розвитку сучасного світового фондового ринку у глобальному фінансовому просторі. Результати включають опис та характеристику факторів, що впливають на ринкову динаміку, стабільність, ліквідність та інші аспекти фондового ринку. Також визначаються тенденції та перспективи його розвитку, зокрема у контексті глобалізації та міжнародних фінансових відносин.

Практична значущість результатів дослідження полягає у можливості їх використання вітчизняними представниками бізнес-середовища в процесі розробки інвестиційних стратегій, органами державної влади в процесі

формування стратегій розвитку вітчизняного фондового ринку, а також науковцями і дослідниками для доповнення і поглиблення вже існуючих напрацювань і розробок за тематикою світового фондового ринку.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ФОНДОВИЙ РИНОК ЯК ПРОВІДНИЙ СЕГМЕНТ СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

1.1 Сутність та структура світового фондового ринку

Фінансова глобалізація як об'єктивний і закономірний процес розвитку системи міжнародних економічних відносин призвела до того, що окремі національні фінансові ринки стали пов'язаними та інтегрованими частинами єдиного світового фінансового ринку, найбільш динамічним сегментом якого наразі є фондовий ринок, який також називають ринком цінних паперів. Слід зазначити, що світовий фондовий ринок, який до того ж є одним з найбільш вагомих сегментів міжнародного фінансового ринку, і який доволі часто ототожнюють з міжнародним фондовим ринком (хоча таке ототожнення, на думку деяких авторів, не є цілком коректним), в загальному розумінні являє собою певну структуру, яка включає фондові ринки окремих країн. При цьому світовий фондовий ринок можна назвати універсальним і глобальним, тому що до нього мають доступ найрізноманітніші учасники світової економіки незалежно від місця розташування. Таким чином, світовий фондовий ринок є складовим елементом світового ринку капіталу, а той, своєю чергою, у сукупності з грошовим ринком становить глобальну фінансову систему.

Висвітлюючи сутнісні характеристики світового фондового ринку, на нашу думку, доцільно спочатку визначити сутність категорії «фондовий ринок» як такої. В цьому ключі важливо наголосити, що у західній економічній літературі фондовий ринок розглядається переважно в рамках інституційного підходу (аналогічним чином його сутність також визначається у тексті Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV), в той час як частина вітчизняних авторів часто розглядає цю категорію як сукупність економічних відносин (табл. 1.1)

Таблиця 1.1 – Підходи вітчизняних та зарубіжних авторів до визначення сутності фондового ринку

Джерело	Визначення сутності фондового ринку/ринку цінних паперів
<i>Фондовий ринок як сукупність інституцій</i>	
Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [1]	«Фондовий ринок, також відомий як ринок цінних паперів, представляє собою групу учасників, що займаються торгівлею цінними паперами. Вони взаємодіють між собою в рамках правових відносин, пов'язаних з емісією (видачею), обігом, виконанням зобов'язань, викупом та обліком цінних паперів, включаючи деривативні цінні папери.»
Jonathan Phillip [2]	Фондовий ринок – це сукупність бірж та інших майданчиків, на яких можна купити, продати або випустити акції публічних компаній. Така фінансова діяльність відбувається через інституціоналізовані офіційні фізичні чи електронні платформи або через позабіржові ринки, які функціонують відповідно до певного набору правил
Kat Tretina, Benjamin Curry [3]	Фондовий ринок – це сукупність ринків, на яких купуються та продаються цінні папери, такі як акції та облігації. Фондові ринки забезпечують легкий, прозорий доступ до інвестиційних активів і допомагають професійним інвесторам визначати справедливі ціни на акції публічних компаній.
Cambridge Dictionary [4]	Фондовий ринок – це діяльність з купівлі-продажу акцій певних компаній, а також особи та організації, які беруть у цьому участь
Corporate Finance Institute [5]	Фондовий ринок – це сукупність публічних ринків, які існують для випуску, купівлі та продажу акцій, що торгуються на фондових біржах та за їх межами
Л. О. Березовська [6, с. 7]	«Фондовий ринок – це сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо емісії (видачі), обігу, виконання зобов'язань, викупу та обліку цінних паперів (деривативних цінних паперів, зокрема)»
<i>Фондовий ринок як система економічних відносин</i>	
О. В. Копилова [7, с. 7-8]	Ринок цінних паперів «являє собою систему економічних відносин з приводу обміну, в центрі якого знаходиться товар – цінні папери, що є дублікатом прав на різного роду ресурси, перш за все позиченої вартості»
О. І. Шаманська [8]	«Ринок цінних паперів, також відомий як фондовий ринок, є особливою сферою ринкових відносин, де здійснюється мобілізація фінансових ресурсів шляхом продажу цінних паперів для задоволення інвестиційних потреб суб'єктів економічної діяльності. Термін "фондовий ринок" використовується через те, що цінні папери, як відображення певних фондів, будь то матеріальні або грошові активи.»
О. Ю. Дудчик [9, с. 1059]	«Ринок цінних паперів представляє собою особливий сегмент фінансового ринку, де встановлюються відносини між продавцями та покупцями спеціальних документів, які мають свою вартість, є вільно оборотними і підтверджують відносини співволодіння, займу та похідні від них. Емітенти, які залучають ресурси шляхом випуску цінних паперів, і інвестори, які їх купують, зазвичай взаємодіють через фінансових посередників – спеціалізованих суб'єктів підприємницької діяльності.»

Джерело: складено автором на основі [1-9]

Як свідчать дані табл. 1.1, західні джерела переважно трактують фондовий ринок як сукупність ринків, бірж та інших торговельних майданчиків, а також підприємства та особи, які емітують, обмінюють і купівлі-продажу цінні папери.

Проте в рамках інституційного підходу, на нашу думку, більш повне визначення фондового ринку містить текст Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV: хоча у цьому визначенні не конкретизується суб'єктний склад учасників фондового ринку, проте в ньому наголошується на наявності правовідносин між цими учасниками щодо операцій з цінними паперами. До того ж, у тексті Закону наголошується, що поняття «ринок цінних паперів» і «фондовий ринок» є синонімами.

Цікавим, на нашу думку, є той факт, що автори, які пропонують розглядати фондовий ринок як певну систему економічних відносин, акцентують увагу не на інституціях та суб'єктах-учасниках фондового ринку, а на об'єкті цього ринку – цінних паперах, їх характеристиці та функціях. При цьому найбільш ємним, з нашої точки зору, є визначення, яке пропонує О. Ю. Дудчик, оскільки в даному випадку автор розглядає фондовий ринок як сукупність правовідносин щодо купівлі-продажу цінних паперів між учасниками ринку, тобто автор приділяє уваги і суб'єктам цього ринку, і об'єкту, і наявності відносин і зв'язків між суб'єктами щодо операцій з об'єктом.

Окремої уваги заслуговує той факт, що О. В. Копилова розглядає фондовий ринок не лише як систему економічних відносин з приводу обміну цінних паперів, але як і певний технічний інститут, який виконує «функції перерозподілу вільних грошових коштів, опосередкування руху і оцінки прав власності, перерозподілу ризику, інформації між учасниками ділового обороту і т.п.» [7, с. 7-8]. Тобто автор розглядає фондовий ринок одночасно і як певну інституцію, і як сукупність економічних відносин, що, з нашої точки зору, є найбільш справедливим підходом.

Разом з тим, необхідно підкреслити, що як у західній, так і у вітчизняній фаховій науковій і економічній літературі доволі рідко зустрічаються трактування сутності світового фондового ринку, оскільки автори, як правило, розглядають категорію «фондовий ринок» чи «ринок цінних паперів». Підходи окремих джерел до визначення сутності світового фондового ринку наведено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Підходи зарубіжних та вітчизняних авторів до визначення сутності світового фондового ринку

Джерело	Визначення сутності світового фондового ринку / ринку цінних паперів
«IGI Global» [10]	Світовий фондовий ринок – це ринок, який дозволяє компаніям залучати більші обсяги капіталу, ніж на окремому національному ринку, а інвесторам – володіти акціями в кількох різних країнах одночасно
«IG» [11]	Світовий фондовий ринок – це низка бірж, на яких випускаються, купуються та продаються акції публічних компаній. Його роль полягає в тому, щоб надати приватним інвесторам можливість володіти часткою в компанії, акції якої котируються на біржі, а самим компаніям – отримати капітал для реінвестування в їхній бізнес. Світовий фондовий ринок складається з декількох фондових бірж – наприклад, Лондонської фондової біржі (LSE) або Нью-Йоркської фондової біржі (NYSE)
Я. В. Белінська [12, с. 11]	«Світовий фондовий ринок» можна описати як глобальну економічну сферу, де здійснюється переміщення капіталу між країнами шляхом купівлі-продажу цінних паперів та їх похідних. Цей ринок підпорядковується тенденціям, що впливають на його розвиток і визначають закономірності цих процесів. Водночас, ці тенденції визначають інвестиційну привабливість окремих національних економік та регіонів світу.»
О. М. Мозговий [13, с. 188]	Світовий фондовий ринок, також відомий як ринок цінних паперів, представляє собою платформу, де регулярно здійснюються купівля та продаж різних видів цінних паперів. Серед них можна виділити пайові акції, які можуть бути звичайними або привілейованими, депозитарні розписки, а також боргові цінні папери, які можуть належати до державного або корпоративного секторів, який поділяється на такі сегменти як: - євроринок; - ринок акцій і депозитарних розписок; - ринок боргових цінних паперів

Джерело: складено автором на основі [10-13]

Характеризуючи підходи, наведені у табл. 1.2, наголосимо, що, з нашої точки зору, Я. В. Белінська пропонує найбільш ємне і влучне трактування сутності світового фондового ринку, оскільки автор в даному випадку підкреслює і мету функціонування світового фондового ринку – забезпечення руху капіталу між країнами, і форму такого руху (операції з купівлі-продажу цінних паперів), і чинники розвитку цього ринку, і окремі результати існування

такого ринку (визначення інвестиційної привабливості окремих країн та регіонів світу).

Цікавим, з нашої точки зору, є також підхід О. М. Мозгового, який пропонує сегментувати світовий фондовий ринок на євроринок, ринок боргових цінних паперів, а також ринок акцій та депозитарних розписок.

Узагальнюючи підходи зарубіжних і вітчизняних авторів до визначення сутності фондового ринку та міжнародного фондового ринку, можемо зробити висновок, що фондовий ринок – це частина ринку капіталів, яка забезпечує торгівлю, цінні папери торгуються як на біржових, так і на позабіржових ринках., в той час як світовий фондовий ринок – це сукупність фондових ринків різних країн, які здійснюють різні операції з цінними паперами.

Якщо ж говорити про структуру світового фондового ринку, то слід зазначити, що як зарубіжні, так і вітчизняні джерела пропонують доволі різні підходи до визначення структурних елементів цього ринку. Так, наприклад, Joseph Nguyen наголошує, що структура фондового ринку залежить від його типу, і виділяє 4 типи фондових ринків (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Типи фондових ринків, які виділяє Joseph Nguyen

Типи фондового ринку	Характеристика	Приклади
Ринки, які керуються котируваннями (Quote-Driven Markets)	Ринки, керовані котируванням, - це електронні біржові системи, де покупці та продавці укладають угоди з визначеними маркет-мейкерами або дилерами. У такій структурі публікуються лише котирування попиту та пропозиції на конкретні акції, якими дилери готові торгувати. У такій ринковій структурі трейдери повинні взаємодіяти безпосередньо з дилерами, які забезпечують ліквідність на ринку. Ось чому ця структура добре підходить для неліквідних ринків. Дилери можуть забезпечити ліквідність цінних паперів, підтримуючи запаси тих цінних паперів, якими торгують рідко або в невеликих обсягах. Забезпечуючи ліквідність, дилери заробляють на спреї між котируваннями попиту та пропозиції. Для отримання прибутку вони намагаються купувати за низькими цінами і продавати за високими, а також здійснювати великі обороти. Така структура ринку зазвичай зустрічається на позабіржових ринках, таких як ринки облігацій, валютний ринок і деякі ринки акцій	Лондонська біржа SEAQ (Stock Exchange Automated Quotation), Nasdaq (водночас, ця біржа також містить риси ринку, керованого заявками)

Продовження таблиці 1.3

Ринки, керовані заявками (Order-Driven Markets)	На ринках заявок покупці та продавці розміщують ціни та кількість цінних паперів, якими вони хочуть торгувати, самостійно, а не через посередника, як на ринку котирувань. Більшість ринків, керованих заявками, засновані на аукціонному процесі, де покупці шукають найнижчі ціни, а продавці – найвищі. Збіг між цими двома сторонами призводить до виконання угоди. Існує два основних типи ринків, керованих замовленнями, - аукціон за заявками та ринок безперервного аукціону. На ринку аукціонів за заявками заявки збираються протягом дня, а у визначений час відбувається аукціон для визначення ціни. Безперервний ринок, навпаки, працює безперервно протягом торгових годин, а угоди виконуються щоразу, коли замовлення на купівлю та продаж збігаються. Найбільшою перевагою ринку на основі заявок на ліквідних ринках є велика кількість трейдерів, які бажають купувати та продавати цінні папери. Чим більша кількість трейдерів на ринку, тим більш конкурентними стають ціни. Теоретично це означає кращі ціни для трейдерів. Прозорість також є великою перевагою, оскільки інвестори мають доступ до всієї книги заявок. Це електронний список заявок на купівлю та продаж певного цінного паперу. Єдиним недоліком такої структури є те, що ліквідність цінних паперів з невеликою кількістю трейдерів може бути низькою	Фондова біржа Торонто (TSX)
Гібридні ринки (Hybrid Markets)	Гібридний ринок також відомий як змішана ринкова структура. Він поєднує в собі риси як ринку котирувань, так і ринку заявок, поєднуючи традиційну систему брокерів з електронною торговою платформою, причому остання працює набагато швидше. Інвестори самі вирішують, як їм вести бізнес і розміщувати свої торгові замовлення. Вибір автоматизованої електронної системи означає набагато швидшу торгівлю, яка може тривати менше секунди. Угоди, ініційовані брокером з торгового майданчика, однак, можуть займати більше часу – іноді до дев'яти секунд	Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE)
Брокерські ринки (Brokered Markets)	На цьому ринку брокери або агенти діють як посередники для пошуку покупців або контрагентів для угоди. Цей ринок зазвичай вимагає від брокера певного рівня кваліфікації для того, щоб укласти угоду купівлі-продажу. Коли клієнт просить свого брокера виконати замовлення, брокер шукає у своїй мережі відповідного торгового партнера. Брокерські ринки часто використовуються лише для цінних паперів, які не мають публічного ринку, таких як унікальні або неліквідні цінні папери, або для тих і інших. Брокерські ринки зазвичай використовуються для торгівлі великими пакетами облігацій або неліквідних акцій	Ринок нерухомості є прикладом брокерського ринку

Джерело: складено автором на основі [14]

Водночас, Kat Tretina і Benjamin Curry виділяють два типи фондових ринків залежно від типів фінансових активів, які є об'єктом угод – ринок акцій і ринок дериватів (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 – Типи фондових ринків залежно від об'єктів угод

Типи фондового ринку	Характеристика
Ринок акцій	Об'єктом угод є акції та пов'язані з ними цінні папери
Ринки деривативів	Деривативи – це фінансові контракти, такі як опціони, вартість яких прив'язана до базового активу. По суті, це договірні ставки на те, чи зросте або впаде вартість окремих цінних паперів. Для досвідчених інвесторів деривативи можуть бути надзвичайно прибутковим способом хеджування своїх ставок при інвестуванні, а для початківців вони можуть бути неймовірно ризикованими

Джерело: складено автором на основі [3]

Якщо ж говорити про розуміння структури світового фондового ринку у поглядах вітчизняних авторів, то доволі розповсюдженим є підхід, за якого українські дослідники виділяють первинний і вторинний ринок, а в рамках вторинного ринку виділяють біржовий і позабіржовий. Таке тлумачення структури міжнародного фондового ринку, наприклад, пропонують О. Ю. Паценко та Е. Ю. Молчанова (рис. 1.1).

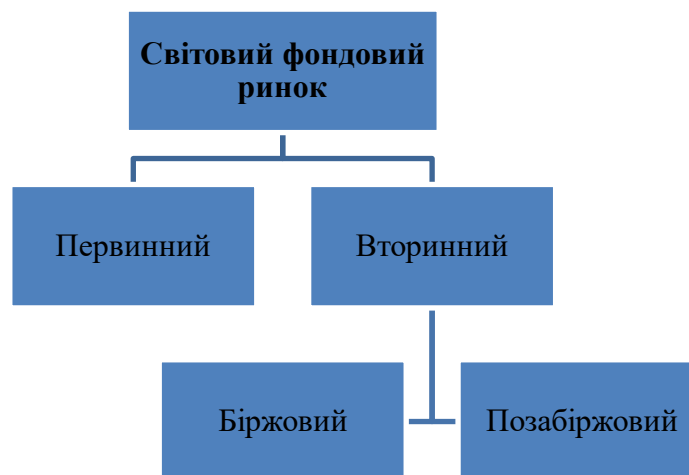

Рис. 1.1 – Структура світового фондового ринку

Джерело: складено автором на основі [15, с. 187]

На нашу думку, доцільно погодитись з О. Ю. Паценко та Е. Ю. Молчановою щодо того, що первинний ринок включає ринок перших та повторних емісій, і на ньому відбувається початкове розміщення фінансових активів серед інвесторів, а також початкові капіталовкладення в ті чи інші

сектори економіки. Якщо говорити про суб'єктний склад первинного ринку, то обов'язковими його учасниками є інвестори та емітенти цінних паперів [16, с. 191].

Характеризуючи особливості вторинного ринку, автори підкреслюють, що на ньому обертаються раніше емітовані фінансові активи. Операції купівлі-продажу на вторинному ринку не забезпечують зростання обсягів інвестицій в економіку країни та не призводять до збільшення загального обсягу фінансових активів. В якості важливих рис цього ринку автори виділяють ліквідність і здатність поглинати значну кількість фінансових активів протягом короткого відрізка часу за відносно незначних витрат на здійснення операцій [16, с. 191].

Таким чином, основна частина операцій на вторинному ринку припадає на спекулятивні операції, та операції пов'язані з перерозподілом сфер впливу на ринку. Автори при цьому справедливо зазначають, що вторинний ринок, як правило, визначає рівень цін на первинному ринку, і для окремих видів фінансових активів є доволі обмеженим, а для деяких з них – взагалі відсутнім. Цікавим є той факт, що для окремих видів фінансових активів, таких як, зокрема, опціони і ф'ючерси, акції, характерним є не лише високий рівень розвитку вторинного ринку, але і наявність спеціалізованих бірж для торгівлі цими активами [16, с. 191].

Окремої уваги, на нашу думку, заслуговує сегментація світового фондового ринку залежно від місця, де відбувається торгівля фінансовими активами, яку пропонують ці автори. Так, ці автори розрізняють позабіржовий та біржовий ринки. Ці автори доволі справедливо наголошують, що біржовий ринок переважно є вторинним ринком, так як у більшості випадків на ньому здійснюється торгівля раніше емітованими фінансовими активами. Що ж стосується позабіржового ринку, то на ньому діють так звані «торговельно-інформаційні системи», а учасники цих систем є фінансові посередники [16, с. 191].

Позабіржовий та біржовий ринки відіграють різну роль на різних сегментах фінансового ринку (як приклад приводять валютний ринок, на якому

мають місце позабіржові міжбанківські операції), проте на ринку цінних паперів кожен з них відіграє важливу роль: торгівля акціями відбувається переважно на біржовому ринку, а облігаціями – на позабіржовому [16, с. 191].

Подібним чином характеризує специфіку первинного і вторинного ринку цінних паперів С. М. Ганзюк, який підкреслює, що первинний ринок являє собою ринок перших і повторних емісій цінних паперів, і на якому здійснюється їх андеррайтинг (первинне розміщення). Що ж стосується вторинного ринку, то на ньому обертаються цінні папери, раніше емітовані на первинному ринку, тобто на вторинному ринку відбувається їх перерозподіл. Автор при цьому підкреслює, що завдяки системі жорсткого державного регулювання первинний ринок зводить до мінімуму ризику для інвесторів, а вторинний ринок забезпечує ліквідність цінних паперів, тобто створює умови для торгівлі ними у великих обсягах [17, с. 5].

На нашу думку, цікавим є відмінність того, що О. Ю. Паценка та Е. Ю. Молчанової, С. М. Ганзюк при виділенні первинного і вторинного ринку цінних паперів окреслює структуру первинного ринку, до складу якого включає ринок інструментів власності; ринок інструментів позики; ринок іпотечних цінних паперів; ринок похідних цінних паперів [17, с. 5].

При цьому автор пропонує доволі широку і деталізовану класифікацію структури фондового ринку залежно від низки критеріїв (табл. 1.5).

Таблиця 1.5 – Структуризація ринку цінних паперів

Критерії класифікації	Сектори ринку
Спосіб розміщення цінних паперів	• первинний ринок; • вторинний ринок
Вид розміщення цінних паперів	• ринок, на якому цінні папери розміщуються прямим зверненням емітента до покупця; • ринок, на якому цінні папери розміщуються через андеррайтера
Місце операцій з цінними паперами	• повна фондова біржа; • позасписковий біржовий ринок; • торгівля «з прилавка»; • «третій ярус»
Економічна природа цінних паперів	• ринок боргових цінних паперів; • ринок пайових цінних паперів; • ринок похідних цінних паперів

Продовження таблиці 1.5

Суб'єкти випуску цінних паперів	• ринок державних позик; • ринок муніципальних позик; • ринок цінних паперів підприємств і організацій
Термін обігу цінних паперів	• ринок цінних паперів з установленим строком обігу; • ринок цінних паперів без установленого строку обігу
Механізм виплати доходу	• ринок цінних паперів з фіксованим доходом; • ринок цінних паперів зі змінним доходом
Територія обігу цінних паперів	• місцевий ринок цінних паперів; • національний ринок цінних паперів; • світовий ринок цінних паперів
Поведінка суб'єктів ринку	• «ведмежий ринок»; • «бичачий ринок»

Джерело: складено автором на основі [17, с. 6]

Характеризуючи дані, позасписковий біржовий ринок обслуговує компанії, які не потрапили на повну біржу та мають простіші вимоги: трирічний бездоганний етап роботи та продаж на біржі не менше 10% своїх акцій. Це пояснюється даними, наведеними в табл. 1.5. Торгівля «з прилавки» створює цінні папери підприємств, діяльність яких не дозволяє їм бути представленими на фондовій біржі. Це в основному дії невеликих і невідомих компаній, торгівля якими не має строгих правил. «Третій ярус» — це позабіржовий ринок, але він відрізняється від торгівлі «з прилавку» тим, що на ньому діють правила укладення угод, які діють на біржі. Фондовий ринок поділяється на ринки боргових, пайових і похідних від них відповідно до економічної природи цінних паперів.

При аналізі сучасних факторів, що впливають на розвиток світового ринку цінних паперів, варто відзначити, що термін "детермінант" відноситься до фактора, який має здатність впливати на економічні відносини і процеси. Згідно з поглядами С. А. Дробота, детермінант розглядається як вирішальний фактор, що здійснює або конструктивний, або деструктивний вплив на перебіг і результати розвитку соціально-економічної системи. Урахування цього фактора є необхідним для досягнення цілей поточного або стратегічного управління, спрямованого на активізацію розвитку конкретного типу ринку. [18, с. 100].

Досліджуючи детермінанти розвитку світового ринку цінних паперів, вітчизняний автор М. Ю. Ананьєв виявив такі глобальні детермінанти: диверсифікація інструментів світового фондового ринку, його віртуалізація та

діджиталізація, регуляторна уніфікація, всеохоплююча інституціоналізація, а також турбулентність і кризовість. На основі проведених досліджень автор прийшов до висновку, що національні, міжнародні та глобальні системні фактори мають велике значення у формуванні глобального ринку цінних паперів. Вони сприяли створенню відповідного бізнес-середовища та визначили напрямки подальшого розвитку цього ринку. [19, с. 9]

Цікаво, що автор запропонував виокремлювати певні критерії, завдяки яким можливо ідентифікувати глобальні детермінанти розвитку світового фондового ринку залежно від механізмів впливу цих детермінант на діяльність ринкових суб'єктів (табл. 1.6).

Таблиця 1.6 – Класифікація критеріїв ідентифікації глобальних детермінант розвитку світового фондового ринку

Рівні впливу	Детермінанти розвитку
Глобальний рівень	циклічність глобальної економіки; тенденції в розвитку світової валютної системи; конкуренція між транснаціональними корпораціями; стабільність у світовій політиці; прогрес у сфері технологій, комунікацій та транспорту; свобода переміщення капіталу між країнами.
Регіональний рівень	географічне розташування країни та її взаємодія з сусідніми країнами (включаючи політичні, фінансові та торговельні відносини, свободу переміщення робочої сили та капіталу); рівень інтернаціоналізації ринку цінних паперів (включаючи наявність цінних паперів від іноземних емітентів на внутрішніх торгових площадках, інтеграцію фінансової інфраструктури в міжнародну фінансову сферу та доступ до зарубіжних ринків капіталу); ступінь відкритості національної фінансової системи (включаючи наявність обмежень на рух капіталу, валютні обмеження та інші фактори); роль і значення національного фондового ринку у міжнародній спільноті.
Національний рівень	економічний стан країни, тип політичного устрою; розвиток фінансової інфраструктури; ефективність судової системи; якість законодавства й інші аспекти.

Джерело: складено автором на основі [19]

На нашу думку, автор доволі влучно зміг окреслити детермінанти розвитку світового фондового ринку, проте його наукові праці були опубліковані

ще до початку поширення пандемії COVID-19 та до повномасштабної військової агресії з боку Російської Федерації відносно нашої держави, а також деяких інших подій, тому вважаємо доцільним розширити перелік цих детермінант, про що мова піде далі.

Таким чином, можна стверджувати, що світовий фондовий ринок – це ринок, на якому відбувається постійна купівля-продаж пайових цінних паперів, таких як депозитарні розписки та привілейовані акції, а також державних і корпоративних боргових цінних паперів. Сьогодні глобалізація світової економіки поширилася на широкий спектр міжнародних операцій і сприяла формуванню сучасного світового фондового ринку. Процеси фінансової інтеграції мали значний вплив на розміри та глибину світового фондового ринку, що призвело до усунення перешкод між національними фондовими ринками країн світу, зростання транскордонних потоків капіталу та формування нових структур учасників. Розширення мережі організацій і компаній, які надають транснаціональні фінансові послуги, разом із використанням спеціалізованих інформаційних технологій призвело до створення абсолютно нового рівня глобальної фінансової системи. В епоху глобалізації розвиток глобального фондового покращення більш тісної взаємодії всіх сторінок світових фінансових операцій.

1.2 Цінні папери як основний інструмент світового фондового ринку та їх класифікація

Цінні папери, як правило, є документами встановленої форми, які посвідчують грошове або інше майнове право. Вони також описують відносини між емітентом цінного паперу (особою, яка видала цінний папір) і особою, яка має право на цінний папір, а також передбачають виконання обов'язків пов'язаних із цінним папером [1].

Слід відзначити, що вітчизняні автори мають різні погляди на сутність цінних паперів. Наприклад, О. С. Койчева та Т. І. Білоус-Осінь вбачають цінні папери як фінансові інструменти, за допомогою яких учасники ринку впливають на грошові та майнові відносини один одного. За словами О. С. Яворської, з юридичної точки зору термін "цінні папери" є узагальнюючим поняттям. Вона наголошує, що різні види цінних паперів є зручними фінансовими інструментами, що дозволяють залучати фінансові ресурси для потреб суб'єктів господарювання, а також використовуються як кредитні та платіжні засоби та для передачі прав власності. Зазначається, що самі цінні папери не мають майнової цінності, але мають права, які посвідчуються цими паперами. Отже, можна виділити різницю між правами на цінні папери та правами з цінних паперів. [21, с. 31].

На нашу думку, О. О. Ляхович пропонує досить точне визначення цінних паперів. За його визначенням, цінні папери є документами встановленої форми з відповідними реквізитами, які посвідчують грошові або інші майнові права, визначають взаємовідносини між видавцем та власником цих документів і передбачають виконання зобов'язань згідно з умовами їх розміщення. Вони також здатні передавати права, що випливають із цих документів, іншим особам. Цінні папери є економічною та юридичною категорією, вони використовуються як інструмент залучення коштів і об'єкт для вкладання фінансових ресурсів. Одна зі значних особливостей цінних паперів полягає у їх вільному характері переходу від одного власника до іншого, без обмежень в обігу. [22, с. 3].

О. О. Ляхович виділяє два типи цінних паперів:

- 1) «документальний характер»;
- 2) матеріальна форма документа — це форма матеріального носія, на який створений документ. Такий носій може бути документом на папері або комп'ютерним записом;
- 3) наявність певного набору прав і обов'язків, пов'язаних із власністю на певний цінний папір;

4) є доказом інвестування коштів, що є місцем для розуміння економічної суті та ролі цінних паперів;

5) засвідчують майнове право у вигляді титула власності (акцій корпорації, векселя, чеки та ін.) або позиції власника документа до особи, яка його випустила (зобов'язання корпорації і держави, сертифікати та ін.);

6) формують основні характеристики цінних паперів, такі як ринковість, ліквідність, серійність, документальність, урегульованість і визнання державою [22, с. 3].

Водночас, О. С. Яворська наводить значно ширший перелік ознак цінних паперів (табл. 1.7).

Таблиця 1.7 – Характерні ознаки цінних паперів

Ознака цінних паперів	Характеристика
Документальність (документарність)	Лише документ може встановити стандартні умови для фіксації прав, передачі та обігу. Цінні папери, що розглядаються як документи, можуть існувати як у документарній формі (на паперовому носії), так і у бездокументарній формі (електронній).
Стандартність	Цінні папери з однаковим найменуванням мають однаковий набір вимог, встановлених законодавством. Кожен вид цінних паперів має свій законодавчо визначений набір реквізитів, які зазначаються на паперовому носії або внесені до бази даних, якщо цінний папір існує у бездокументарній формі. Якщо відсутній хоча б один з обов'язкових реквізитів, за винятком випадків, прямо передбачених законодавством, це може призвести до дефекту форми та невизнання такого документа цінним папером.
Серійність	Стандартність пов'язана з можливістю випуску більшості цінних паперів у формі однорідних серій або класів. Документ, який має унікальні реквізити і виражає неповторний набір прав, не може вважатися цінним папером.
Обіговість	Згідно з встановленими правилами обігу, цінні папери можуть виступати об'єктами різних цивільних правочинів.
Ринковість	Цінні папери обертаються на специфічному ринку, який відрізняється від інших ринків за своїм складом учасників, особливостями фінансових інструментів, що торгуються на ньому, специфічними правилами укладання та виконання угод з цінними паперами, реєстрацією прав та регулюванням з боку держави та іншими особливостями.
Ліквідність	Привабливість цінного паперу для інвестора полягає в його здатності бути легко проданим і перетвореним на грошові кошти. Ця властивість робить його привабливим фінансовим інструментом.
Ризикованість	Ризики збитків при інвестуванні в цінні папери пов'язані зі станом ринку та наявністю або відсутністю факторів, що впливають на курс цінних паперів.
Презентація	Необхідність пред'явлення документарних цінних паперів згідно з нормативними вимогами для здійснення прав, які вони посвідчують.

Продовження таблиці 1.7

Обов'язковість виконання	Відмова від виконання за цінним папером не є допустимою, за винятком випадків, коли може бути доведено, що такий цінний папір був отриманий неправомірно.
Регульованість і визнання державою	Якщо документ має всі необхідні реквізити і законом визнаний як цінний папір, то він вважається таким.

Джерело: складено автором на основі [21, с. 35-37]

Необхідно підкреслити, що вітчизняні автори і дослідники по-різному підходять до класифікації видів цінних паперів, при цьому значна частина з них часто посиляються на норми Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV. Разом з тим, частина авторів пропонує і власні підходи до класифікації видів цінних паперів. Наприклад, О. І. Графська стверджує, що «незалежно від цільової спрямованості випуску та змісту операцій, які використовуються з використанням цінних паперів, усі вони виділяються на декілька видів». Кожен вид цінних паперів використовується для виконання певних операцій. О. І. Графська стверджує, що основними критеріями класифікації цінних паперів є:

- умови виробництва та погашення капіталу;
- надання емітентам і інвесторам прав;
- правила, що регулюють обіг цінних паперів [18, с. 146].

Л. Г. Михальчишина, а також О. С. Койчева і Т. І. Білоус-Осінь пропонують дещо інший підхід до класифікації цінних паперів, за якого автор розглядає поділ цінних паперів на різні види в залежності від тої чи іншої системи права, зокрема, континентальної та англо-американської. Наприклад, згідно з доктриною континентальної системи права цінні папери розділені на три категорії відповідно до прав, які вони відповідають.(рис. 1.2):

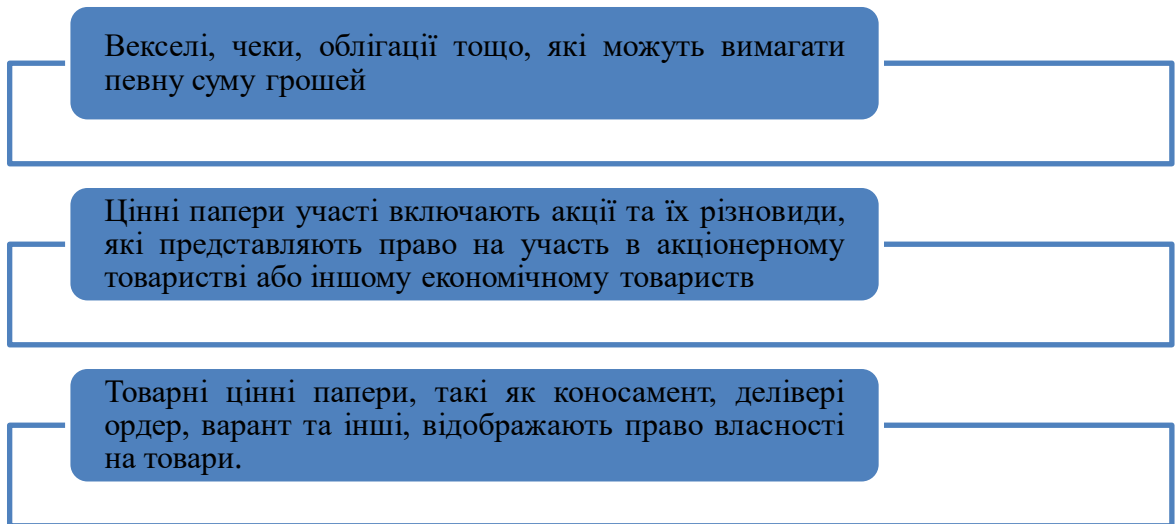

Рис. 1.2 – Групи цінних паперів в рамках доктрини континентальної системи права

Джерело: складено автором на основі [20, с. 77-78; 23, с. 258]

Водночас, Л. Г. Михальчишина зауважує, що англо-американська доктрина містить іншу класифікацію цінних паперів в якості оборотних документів відповідно до їх природи, і поділяє їх на такі три групи (рис. 1.3):

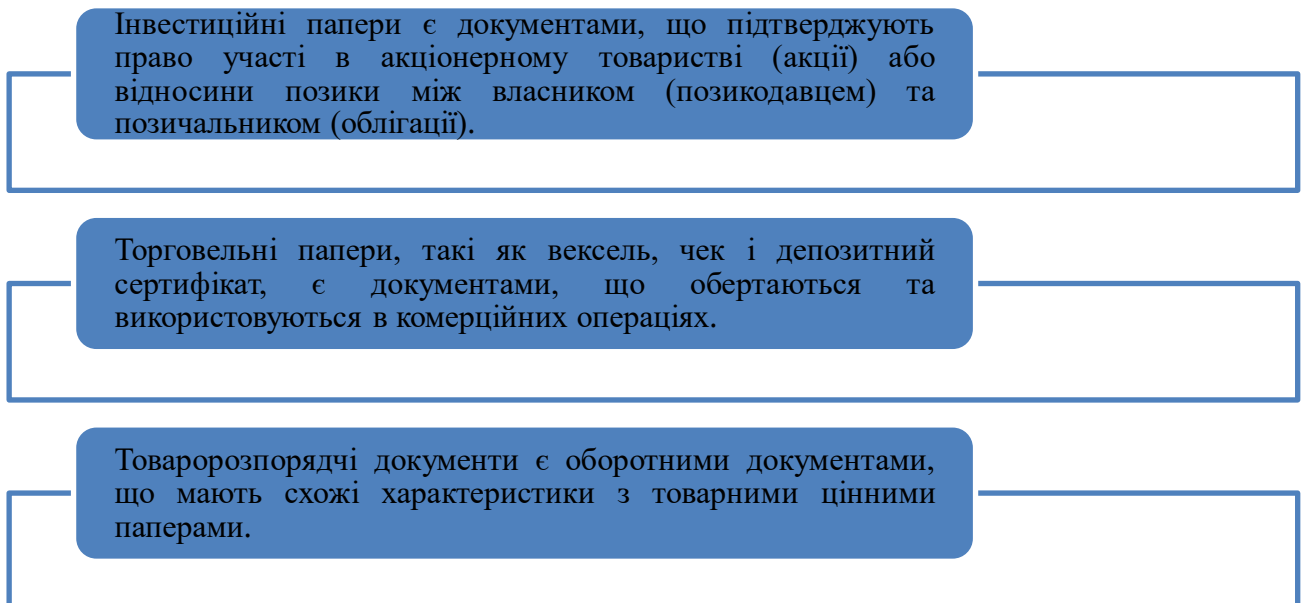

Рис. 1.3 – Групи цінних паперів в рамках доктрини англо-американської системи права

Джерело: складено автором на основі [20, с. 77-78; 23, с. 258]

Класифікація видів цінних паперів, яку пропонує О. О. Ляхович, також містить три групи класифікаційних ознак, проте відрізняється від тої класифікації, яку пропонують Л. Г. Михальчишина, а також О. С. Койчева і Т. І. Білоус-Осінь (рис. 1.4).

Рис. 1.4 – Класифікація цінних паперів

Джерело: розроблено автором на основі [22, с. 4] та Додатку А

О. О. Ляхович розглядає інші ознаки класифікації цінних паперів, що широко представлені в економічній літературі:

- За формою отримання доходу, такі як цінні папери з постійним доходом та бездохідні.
- За обсягом наданих прав, наприклад цінні папери з правом власності, правом управління та правом кредитування.
- За територією обігу, такі як муніципальні, державні та іноземні цінні папери.
- За можливістю обміну, такі як конвертовані та неконвертовані цінні папери.
- За емітентами, такі як державні, приватні та змішані цінні папери.
- За рейтинговим рівнем, такі як цінні папери високої якості, середньої якості та низької якості.
- Залежно від мети, такі як фондові (безстрокові, що діють понад рік) та комерційні (боргові, короткострокові) цінні папери. [22, с. 5].

Якщо ж говорити про класифікацію видів цінних паперів, які знаходяться в обігу на світовому фондовому ринку, то О. О. Ляхович в цьому випадку

зазначає, що найпоширенішими видами цінних паперів, які випускаються і знаходяться в обігу на світовому ринку цінних паперів, є такі три види (рис. 1.5):

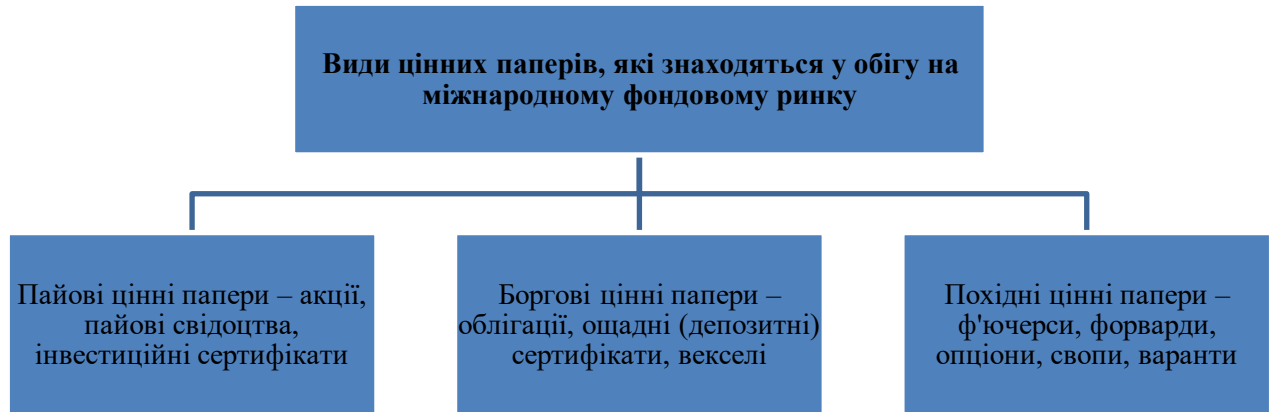

Рис. 1.5 – Види цінних паперів, які знаходяться у обігу на міжнародному фондовому ринку

Джерело: складено автором на основі [22, с. 5]

Отже, узагальнюючи вищезазначене, можна зробити висновок, що цінні папери є документами, що підтверджують право володіння або відносини позики та встановлюють правовідносини між емітентом та власником. Зазвичай вони передбачають виплату прибутку у формі дивідендів або відсотків, а також передачу інших фінансових прав, що походять від цих документів. Фондова біржа служить майданчиком для торгівлі цінними паперами, такими як акції, облігації та похідні фінансові інструменти (деривативи), у межах глобального фондового ринку.

Дерегуляція фондових ринків та зростання конкуренції у фінансовій сфері створили природне середовище для фінансових інновацій, що призвело до появи і впровадження різноманітних інструментів. Серед прикладів таких інноваційних інструментів можна зазначити валютні ф'ючерси та опціони, мультивалютні облігації, міжнародні та національні фонди, біржові фонди, ф'ючерси та опціони на іноземні фондові індекси тощо.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ФОНДОВИХ РИНКІВ

2.1. Аналіз показників динаміки та основних детермінант розвитку світового ринку акцій

Сучасний етап розвитку світового ринку цінних паперів характеризується зростанням автоматизації телекомунікаційних систем і створенням глобальної мережі. Також спостерігається розширення асортименту фінансових інструментів та інтеграційні процеси між національними ринками, до яких наша країна також планує приєднатися поступово.

Однак основною тенденцією світового фондового ринку у 2022 році є загальне зменшення капіталізації та отриманого доходу компаній по всьому світу (табл. 2.1), що викликане пандемією та українсько-російською війною. Варто відзначити, що капіталізація є важливим показником ринку цінних паперів, який визначає напрямки його розвитку як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

Таблиця 2.1 – Десять найбільш потужних світових компаній за показником ринкової капіталізації у 2022 році

Місце в рейтингу	Назва компанії	2021 рік		2022 рік		Приріст (скорочення) ринкової капіталізації, млрд. дол.
		Ринкова капіталізація, млрд. дол. США	Дохід, млрд. дол. США	Ринкова капіталізація, млрд. дол. США	Дохід, млрд. дол. США	
10	Nvidia	0,77	17,32	0,49	9,75	-0,28
9	Taiwan Semiconductor	0,57	3730,00	0,49	23,63	-0,08
8	Meta Platforms	0,96	159,00	0,50	39,37	-0,46
7	Berkshire Hathaway	0,66	873,70	0,74	89,80	0,08
6	Tesla	1,10	36,27	1,04	5,52	-0,06
5	Amazon	1,72	249,25	1,47	33,36	-0,25
4	Alphabet	1,96	359,00	1,58	76,03	-0,38

Продовження таблиці 2.1

3	Microsoft	2,57	210,19	2,05	71,19	-0,52
2	Saudi Aramco	1,88	510,30	2,29	105,36	0,41
1	Apple	2,96	408,25	2,64	33,36	-0,32

Джерело: [24, с. 148]

Якщо ж говорити про країни-світові лідери за показником ринкової капіталізації їх компаній, то, за даними «Companies market cap», цей рейтинг очолюють такі країни, як США, Китай і Японія:

1. США – 44,6 трлн. дол. США;
2. Китай – 6,4 трлн. дол. США;
3. Японія – 4,2 трлн. дол. США;
4. Індія – 3,0 трлн. дол. США;
5. Великобританія – 3,0 трлн. дол. США;
6. Франція – 2,8 трлн. дол. США;
7. Саудівська Аравія – 2,5 трлн. дол. США;
8. Канада – 2,4 трлн. дол. США;
9. Німеччина – 2,3 трлн. дол. США;
10. Швейцарія – 2,1 трлн. дол. США [25].

О.А. Шуба аналізує глобальні тенденції розвитку світового фондового ринку і вказує на структурні зрушення, що відбуваються через зменшення ролі банківського сектора у перерозподілі фінансових ресурсів. Ця тенденція призводить до зростання інвестиційної активності та емісії цінних паперів, зокрема звичайних акцій, і супроводжується поступовою уніфікацією стандартів національних фондових ринків.

Окрім того, О.А. Шуба зауважує, що на світовому фондовому ринку спостерігається вдосконалення автоматизованих систем (розвиток Всесвітньої мережі телекомунікацій), модифікація класичних фінансових інструментів та створення нових видів інструментів. Також триває процес інтеграції національних фондових ринків. [26, с. 183-184].

О. А. Шуба також підкреслює, що наразі світовий фінансовий ринок перебуває в етапі спаду, характеризуючись високим рівнем інфляції та виявом певних особливостей. Упродовж останніх десятиліть, світова фінансова система була під впливом додаткових трендів, які вносять свої корективи і створюють потенційні виклики на шляху майбутнього розвитку світового фондового ринку [27, с. 131]. О. А. Шуба виокремлює низку основних викликів, що мають вплив на перспективи світового фондового ринку. (Додаток Б).

Якщо ж говорити про детермінанти розвитку світового фондового ринку в сучасних умовах, то вважаємо доцільним погодитись з позицією зарубіжних авторів Faucal Chiad та Hamoudi Hadj Sahraoui, які підкреслюють, що в сучасній економічній літературі не відомі конкретні змінні або фактори, які можуть впливати на розвиток фондового ринку [28].

За даними «CNBC», в даний час існує чотири основних детермінанта, які визначатимуть перспективи розвитку світового фондового ринку – це інфляція, процентні ставки, стабільність долара США та війна в Україні [29]. Тезу про війну в Україні розділяють також зарубіжні дослідники Meihong Sun, Chao Zhang та Huasheng Song, які зауважують, що вторгнення Росії в Україну, яке розпочалося 24 лютого 2022 року, стало значною геополітичною подією, яка мала суттєві наслідки для фінансових ринків – майже всі фондові ринки світу зазнали негативного впливу від російського вторгнення, але його наслідки в різних країнах були неоднорідними: наприклад, російське вторгнення спричинило різко негативний вплив на фондові ринки Польщі, в той час як фондові ринки США не зазнали значного впливу [30].

Цю тезу також розділяють і українські автори, які наголошують, що критичними факторами для світового фондового ринку залишатимуться інфляція цін на сировинні товари, спричинена російсько-українською війною, жорсткіша монетарна політика в США та, як наслідок, зміцнення долара, а також тривалі карантини в Китаї через COVID-19. На початку вторгнення Російської Федерації в Україну світовий фондовий ринок уже постраждав від поступового переходу Федеральної резервної системи США до більш жорсткої монетарної

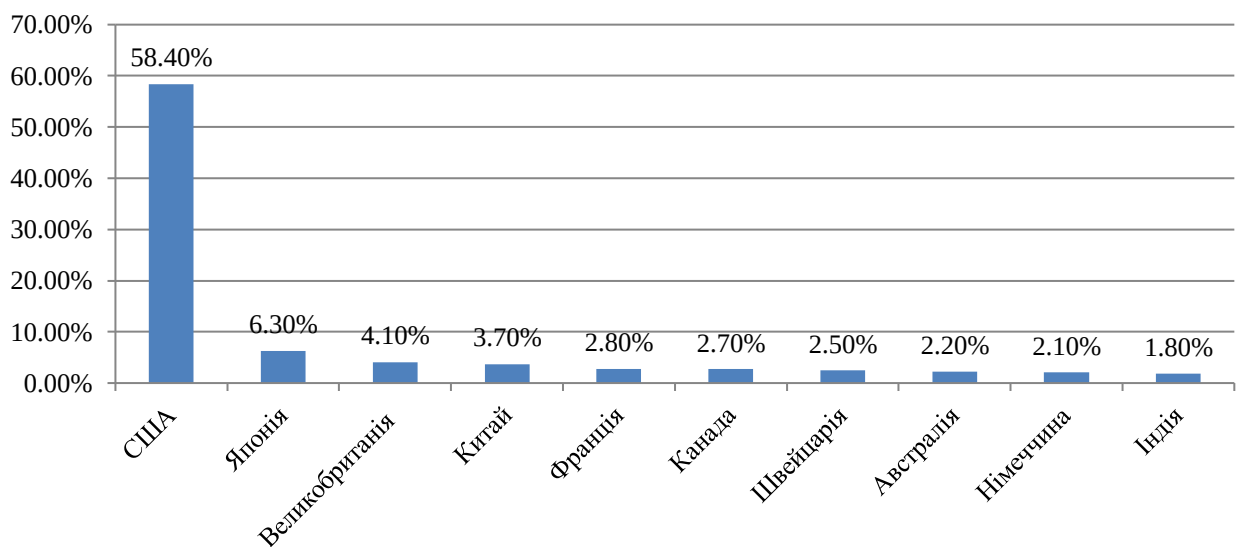
політики, оскільки світова економіка оговтується від пандемії. Вторгнення розпалювало ринкову невизначеність, безпосередньо вдарило по економіках, тісно пов'язаних з Україною та Росією, і викликало глобальне зростання цін на енергоносії та пшеницю [31, с. 46-47].

Експерти Національного інституту стратегічних досліджень при Президентіві України до числа детермінантів розвитку світового фондового ринку відносять уповільнення зростання світової економіки, спричинене високими темпами інфляції, зростанням процентних ставок, скорочення інвестицій і шкодою, завданою світовій економіці вторгненням РФ в Україну [32].

Разом з тим, дещо інші детермінанти розвитку світового фондового ринку виділяє О. О. Борзенко. Так, на думку автора, світові фінансові та фондові ринки не зазнали суттєвої дії кризових явищ під впливом пандемії COVID-19, що пов'язано з активними заходами урядів і центробанків більшості країн світу стосовно підтримки їх ліквідності та доступності під час пандемії. Водночас, автор відзначає що підтримка фінансових і фондових ринків викликала суттєве нарощування світового боргу, особливо в частині державного боргу, що в подальшому значною мірою спровокувало інфляцію і суттєве зростання цін на активи сировинно-товарних ринків у світовій економіці, а також відзначає наявність дефіциту більшості груп товарів по всьому світі [33, с. 240].

Крім того, О.О. Борзенко наголошує, що країни з ринком, що формується, і країни, що розвиваються, до яких належить і Україна, мають набагато слабкіші й нерозвинені фінансові інститути, а фінансово-фіскальні інструменти цих країн є дуже обмежені порівняно з країнами G7 і G20. Автор також зауважує на посиленні волатильності на світових фінансових і фондових ринках, і, на думку автора, при подальшому посиленні цих процесів, відірваність та аномальність цін від їх справжньої вартості значною мірою може сформувати фінансово-інвестиційні кризові явища на міжнародних фінансових і фондових ринках [33, с. 240-241].

Вітчизняні дослідники, зокрема І. В. Роговська-Ішук та А. Ю. Мартинюк, які вивчали проблематику розвитку світових та вітчизняних фондових ринків, вірно вказують на географічну структуру акційних та облігаційних ринків. Ця структура характеризується високою концентрацією у Північній Америці та Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, тоді як країни Європи, Африки та Близького Сходу мають відносно невелику частку на цих ринках [34, с. 13]. Ці дані підтверджуються статистичними даними з онлайн-видання "Statista" (рис. 2.1).

Зображення 2.1 показує географічну структуру світового акційного ринку за країнами станом на січень 2023 року відсотково.

Інформація була взята зі статистичного Інтернет-видання "Statista" і підготовлена автором [35].

Згідно з даними статистичного Інтернет-видання "Statista", представленими на Рис. 2.1, станом на січень 2022 року близько 60% світового ринку акцій припадає на США, і ще 2,5% на Канаду. Азіатсько-Тихоокеанський регіон (АТР) складає трохи менше 20%, а країни Європи та Європейського Союзу - трохи більше 10%. Аналогічну, але дещо відмінну інформацію надає Світова федерація бірж (World Federation of Exchanges), світове об'єднання організаторів торгівлі цінними паперами. Згідно з даними Світової федерації бірж, станом на січень 2022 року, приблизно половина світового обсягу торгівлі

акціями припадала на Північну і Південну Америку, трохи менше половини - на АТР, а лише близько 10% - на країни Європи, Африки та Близького Сходу (країни ЕМЕА), що підтверджується даними в Таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Географічний розподіл світового ринку акцій в розрізі регіонів світу

Регіон світу	станом на січень 2019 року	станом на січень 2020 року	станом на січень 2021 року	станом на січень 2022 року	станом на вересень 2022 року
Сукупна ринкова капіталізація компаній, млрд. дол. США					
Північна та Південна Америка	38213,197	37355,201	н/д	54038,507	44615,543
Країни АТР	30749,802	27884,466	н/д	36843,721	29302,398
Країни ЕМЕА	20877,669	17786,426	н/д	25997,170	20367,403
Всього	89840,670	83026,09	н/д	116879,4	94285,34
Сукупна кількість компаній, що здійснили емісію акцій					
Північна та Південна Америка	10075	10266	н/д	11166	11331
Країни АТР	27357	30281	н/д	31282	30960
Країни ЕМЕА	14607	14997	н/д	15185	14789
Всього	52039	55544	н/д	57633	57080
Сукупний обсяг торгів акціями на біржах, млрд. дол. США					
Північна та Південна Америка	4214,312	5688,906	н/д	5702,187	3686,162
Країни АТР	3458,973	2875,164	н/д	4898,288	3427,609
Країни ЕМЕА	1260,099	966,412	н/д	1218,650	937,306
Всього	8933,384	9530,48	н/д	11819,13	8051,08

Джерело: Складено автором за даними Світової федерації бірж [36-38]

Як свідчать дані табл. 2.2, Станом на січень 2022 року найвищу ринкову капіталізацію спостерігалось у компаній, розташованих у Північній та Південній Америці, і вона склала 54 трлн. доларів США. Варто відзначити, що цей показник збільшився на 41% порівняно зі значенням станом на січень 2019 року, коли ринкова капіталізація компаній у цьому регіоні становила 38,2 трлн. доларів США. У січні 2022 року обсяг ринкової капіталізації компаній у країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону (АТР) склав 36,8 трлн. доларів США, що на майже 20% перевищувало значення цього показника станом на січень 2019 року. З щодо країн Європи, Африки та Близького Сходу (країни ЕМЕА), то загальна

ринкова капіталізація компаній цього регіону зросла з 20,8 трлн. доларів США у січні 2019 року до 25,9 трлн. доларів США у січні 2022 року.

При аналізі показників загального обсягу торгів на біржах за регіонами світу варто відзначити, що географічний розподіл схожий на ситуацію зі загальною ринковою капіталізацією компаній, що лістингуються. Більша половина обсягів торгів припадала на біржі Північної та Південної Америки, де цей показник у січні 2022 року досяг 5,7 трлн. доларів США порівняно з 4,2 трлн. доларів США у січні 2019 року. Обсяги біржових торгів в країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону (АТР) в січні 2022 року становили 4,8 трлн. доларів США, що порівняно з січнем 2019 року (3,4 трлн. доларів США) свідчить про зростання цього показника. Щодо країн Європи, Африки та Близького Сходу (країни EMEA), то вони спостерігали зменшення обсягів біржових торгів з 1,26 трлн. доларів США у січні 2019 року до 1,21 трлн. доларів США у січні 2022 року.

Цікавим аспектом, на нашу думку, є той факт, що в Північній та Південній Америці активність компаній у випуску акцій є найнижчою серед усіх регіонів світу, тоді як в країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону (АТР) вона є найвищою. Кількість компаній, що здійснювали емісію акцій в країнах АТР, збільшилась з 27,3 тис. у січні 2019 року до 31,2 тис. у січні 2022 року, тоді як у Північній та Південній Америці цей показник зріс з 10 до 11,1 тис. компаній протягом того ж періоду. Зауважимо, що найменше зростання було зафіксовано у країнах Європи, Африки та Близького Сходу (країни EMEA) - там кількість компаній, що здійснювали випуск акцій, зросла з 14,6 до 15,1 тис.

Дані, представлені в таблиці 2.2, також підтверджують зниження світового ринку акцій протягом періоду з січня 2022 року до вересня 2022 року. Варто відзначити, що цей спад відбувався у трьох етапах. Перше значне зниження світового ринку акцій відбулося у травні 2022 року, коли голова Федеральної резервної системи США оголосив про найбільше за останні 20 років підвищення відсоткових ставок на 0,5 відсоткових пунктів з метою зменшити

надзвичайно високий рівень інфляції, який на той момент становив приблизно 8,5% [39].

Цікавим фактом, на нашу думку, є те, що різні джерела по-різному пояснюють причини спаду ринку акцій у США та у всьому світі. Наприклад, згідно з даними Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АРІФРУ), спад спровокував сектор роздрібної торгівлі, який зазнав значного зниження після публікації квартальних звітів компаній Target і Walmart. Результати фінансової діяльності цих роздрібних мереж виявилися значно гіршими, ніж очікувалося, через збільшення витрат на паливо і зарплати, а також проблеми з логістикою. За даними АРІФРУ, на спад ринку також вплинули порушена логістика, стрімкий ріст інфляції та інші наслідки російського вторгнення в Україну і впливу пандемії коронавірусу [40].

Аналогічно пояснюють причини повторного спаду світового фондового ринку в червні 2022 року Інтернет-видання "Економічна правда". Вони наголошують, що спад ринку був спричинений прискоренням інфляції у країнах Європи та Америки, що пов'язане, зокрема, з вторгненням Росії в Україну і призвело до зростання витрат на паливо та продукти харчування. Однак згадане джерело вважає головною причиною падіння ринків очікування швидкого підвищення ставки Федеральної резервної системи США на 0,75 відсоткових пунктів, а також страх щодо скорочення світової економіки у зв'язку з підвищенням відсоткових ставок та зменшенням ліквідності в фінансовій системі найбільших центральних банків світу [41].

Третім випадком спаду світового ринку цінних паперів є середина вересня 2022 року, коли американський фондовий ринок зазнав обвалу через негативні дані про інфляцію, які були гіршими, ніж очікувалось. Так, 13 вересня 2022 року статки найзаможніших американців скоротилися на 93 млрд. доларів США, що стало дев'ятим найбільшим денним збитком в історії. Джефф Безос, власник Amazon, зазнав найбільших втрат - його статки зменшилися на 9,8 млрд. доларів США за торговельну сесію, тоді як Ілон Маск, власник Tesla та SpaceX, посів друге місце серед збіднілих мільярдерів, втративши 8,4 млрд. доларів

США. Марк Цукерберг, засновник MetaPlatforms, і Ларрі Пейдж, співзасновник Google, також втратили понад 5 млрд. доларів США.

На нашу думку, важно відзначити, що окрім статистичних даних, які публікує Світова федерація бірж щомісяця щодо розвитку світового ринку акцій, провідною міжнародною організацією, яка надає щорічні дані з цієї теми, є Світовий банк. (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Показники розвитку світового ринку акцій за 2016-2020 рр.

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Ринкова капіталізація компаній, які випустили акції, досягла сукупної вартості у трильйони доларів США.	65,12	79,50	68,89	78,83	93,69
Кількість компаній, які провели емісію акцій, в цілому.	43806	43440	43554	43248	н/д
Загальна ринкова вартість акцій, що перебувають у циркуляції, в трільйонах доларів США.	77,67	77,7	68,25	61,14	н/д
Відсоток загальної ринкової вартості акцій, що перебувають у циркуляції, до світового ВВП.	123,1	115,4	95,6	83,9	н/д

Джерело: Складено автором за даними Світового банку [45-47]

Як свідчать дані табл. 2.3, За період з 2016 по 2020 роки, ринкова капіталізація компаній, що провели емісію акцій, зросла на 43% і становила від 65,1 трлн. доларів США до 93,6 трлн. доларів США. Проте, в той же час, загальна вартість акцій, що перебувають у вільному обігу, зменшилася майже на чверть, з 77,6 трлн. доларів США до 61,1 трлн. доларів США протягом 2016-2019 років. Важливим є той факт, що загальна вартість акцій у вільному обігу на світовому ринку перевищує світовий ВВП, який склав 23% у 2016 році та 15% у 2017 році. Ця ситуація є доказом існування так званої "фінансіалізації" світової економіки, що представляє собою процес активного розвитку фінансового сектору в

порівнянні з менш динамічним реальним сектором і проявляється у зростанні частки фінансового сектору у ВВП [48].

Деякі джерела звертають увагу на процес формування поняття "фінансоміка", яке представляє собою перехідну форму становлення та розвитку глобальної економіки з акцентом на фінансову складову на різних рівнях. Цей процес призводить до спотвореного розуміння ефективного використання капіталу, з його переважним спрямуванням на задоволення особистих потреб самозбагачення [49, с. 716].

Варто відмітити, що значна кількість вітчизняних дослідників розглядає "фінансіалізацію" світової економіки як деструктивний процес, оскільки на макрорівні він поглиблює дисбаланси сучасного світового розвитку [50, с. 15]. Цей процес проявляється у домінуванні фінансового сектору над реальним сектором і сприяє формуванню глобальної фінансово-економічної асиметрії [51, с. 29]. Він також збільшує нерівність доходів населення та збільшує частоту виникнення фінансово-економічних криз [52]. Директор фондової біржі "Перспектива" С. Є. Шишков підтримує думку про появу фінансово-економічних криз внаслідок надмірного зростання світового фінансового ринку. Він підкреслює, що якщо співвідношення капіталізації ринку акцій і ВВП надмірно зростає, це може не тільки свідчити про наближення чергової фінансової кризи, але й стати приводом для інституційних інвесторів диверсифікувати свої портфелі [53, с. 67].

Також варто відзначити, що дані з таблиці 2.3 підтверджують наявність так званої "фінансової бульбашки", про який експерти активно говорили наприкінці 2019 року та на початку 2020 року перед початком економічної кризи, спричиненої пандемією COVID-19. Ще до початку поширення пандемії, економісти вбачали масштабну фінансово-економічну кризу через "фінансова бульбашка" на східних ринках нерухомості, зокрема на ринку Китаю (аналогічно до США). Тоді йшлося про те, що Китай повторює деякі аспекти іпотечного буму, що колись призвів до кризи в США та викликав ланцюгову реакцію по всьому світу в 2008-2009 роках [54]. Хоча Китай справді вважається тригером

потужної світової фінансово-економічної кризи у 2020 році, причиною не стали "фінансові бульбашки" на ринку нерухомості, але називають її "чорним лебедем" світової економіки - поява та поширення COVID-19.

За нашою думкою, збільшення фінансових бульбашок на глобальному ринку акцій протягом 2016-2020 років було пов'язане з певними інституційними змінами в фінансовій системі, що стали наслідком впровадження технології блокчейн. Протягом останнього десятиріччя ринок криптовалют (Bitcoin, Ethereum, Tether та ін.) активно розвивався на основі технології блокчейн, і зростала кількість компаній, які приймали криптовалюту як засіб платежу. Це, в свою чергу, збільшувало інтерес інвесторів до криптовалют на біржах і призводило до підвищення їх ринкової вартості [55, с. 37].

Однак, з нашої точки зору, ми погоджуємося з позицією К. М. Крауса, який стверджує, що активний розвиток ринку криптовалют може сприяти формуванню нових фінансових бульбашок. Це пояснюється тим, що в даний час багато компаній, інституційних інвесторів і інвестиційних фондів зосереджені на найбільш відомій і дорогоцінній криптовалюті у світі - Bitcoin. Проте Bitcoin не має захисту від втрати своєї ринкової вартості і, на відміну від інших активів, таких як акції, облігації, валюти, нерухомість та товари, не підтримується реальними економічними активами [56, с. 110].

Звертаючись до питання географічного розподілу світового ринку акцій у контексті різних країн, важливо відзначити, що за даними Асоціації індустрії цінних паперів та фінансових ринків (SIFMA), на цьому ринку провідну роль відіграє США. За підсумками 2021 року, ринок акцій США складав 42% загальної світової капіталізації ринку акцій (див. табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Найбільші ринки акцій в розрізі країн світу за 2016-2021 рр.

Роки	Всього	Канада	Китай	Гонконг	Японія	Велико-британія	США
Ринкова капіталізація, млрд. дол. США							
2016	71549.9	2041.5	7320.7	3193.2	5061.5	3467.4	27352.2
2017	87674.2	2367.1	8711.3	4350.5	6222.8	4455.4	32120.7
2018	76827.5	1937.9	6324.9	3819.2	5296.8	3638.0	30436.3

Продовження таблиці 2.4

2019	89793.0	2409.1	8569.5	4899.2	6191.1	4182.9	34085.7
2020	106713.5	2608.4	12276.8	6130.4	6718.2	4045.6	41569.9
2021	124449.5	3264.1	14437.4	5434.2	6544.3	3799.5	52244.0
Частка країн у структурі світового ринку акцій, %							
2016	100%	2.9%	10.2%	4.5%	7.1%	4.8%	38.2%
2017	100%	2.7%	9.9%	5.0%	7.1%	5.1%	36.6%
2018	100%	2.5%	8.2%	5.0%	6.9%	4.7%	39.6%
2019	100%	2.7%	9.5%	5.5%	6.9%	4.7%	38.0%
2020	100%	2.4%	11.5%	5.7%	6.3%	3.8%	39.0%
2021	100%	2.6%	11.6%	4.4%	5.3%	3.1%	42.0%

Джерело: Складено автором за даними Асоціації індустрії цінних паперів та фінансових ринків (SIFMA) [57]

Описуючи дані щодо загальної ринкової капіталізації світового ринку акцій, які наведені Асоціацією індустрії цінних паперів та фінансових ринків (SIFMA) у табл. 2.4, важливо відзначити, що ці дані відрізняються від даних, представлених Світовим банком. Наприклад, у 2016 році, за даними Світового банку, ринкова капіталізація світового ринку акцій становила 65,1 трлн. доларів США, тоді як за даними SIFMA цей показник склав 71,5 трлн. доларів США. Найбільш значна розбіжність між даними цих двох організацій спостерігається для 2020 року, де Світовий банк зазначає ринкову капіталізацію у розмірі 93,6 трлн. доларів США, тоді як SIFMA звітує про 106,7 трлн. доларів США.

У той же час, дані SIFMA співвідносяться з даними Світової федерації бірж, які показують, що регіон Південної і Північної Америки має провідну позицію на світовому ринку акцій за показником ринкової капіталізації компаній, а регіон Азії та Тихого океану (АТР) посідає друге місце. В будь-якому випадку, фактом залишається, що США є найбільшим гравцем на світовому ринку акцій як за обсягом торговельних операцій (вартісною виразною формою), так і за ринковою капіталізацією компаній. Варто відзначити, що розвиток фінансового та зокрема фондового ринку в США сприяє значним інвестиціям саме в акції американських компаній, які складають значну частку світового ринку акцій (рис. 2.2).

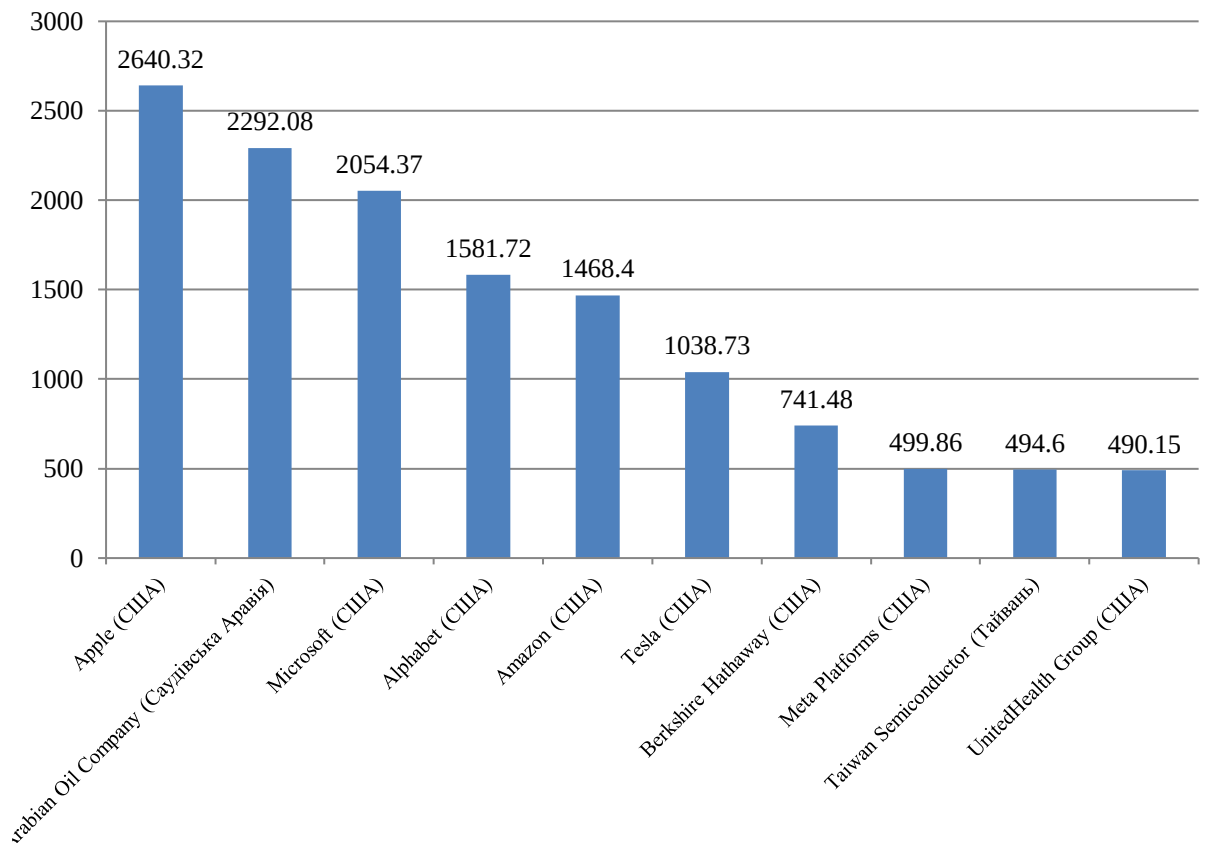

Рис. 2.2 – Показники ринкової капіталізації окремих "блакитних фішок" у 2022 році, млрд. дол. США

Джерело: Складено автором за даними статистичного Інтернет-видання «Statista» [58]

Згідно з інформацією, наведеною на рисунку 2.2, в 2022 році 8 з 10 компаній-лідерів за ринковою капіталізацією були американськими компаніями, а загальна капіталізація цих компаній перевищувала 10 трлн. доларів США. Варто зауважити, що С. Є. Шишков правильно наголошує, що якщо у 2007 році, перед світовою фінансовою кризою 2008-2009 рр., половину з 10 найбільших публічних компаній представляли нафтогазові компанії, то зараз 9 з 10 провідних компаній безпосередньо пов'язані з ІТ-технологіями, а розвиток Tesla Inc. та Berkshire Hathaway викликаний значними інноваціями в галузі автомобільного виробництва та фінансів.

Отже, можна зробити висновок, що ринок акцій США має найбільшу ринкову капіталізацію, що є очікуваним, оскільки цей ринок є найбільшим та

найрозвинутішим в світі. Проте варто відзначити, що найбільша кількість учасників і компаній на світовому ринку акцій знаходиться в азіатсько-тихоокеанському регіоні. Північна та Південна Америка розміщуються на третьому місці за кількістю компаній-учасників, після Європи, Африки та країн Близького Сходу, які вважаються менш активними учасниками. Ця ситуація свідчить про специфіку регіональних фондових ринків та підкреслює національні особливості, які проявляються у деталях та пов'язані з різними факторами, такими як економічний розвиток країн, модель фондового ринку та його регулювання.

2.2. Аналіз показників динаміки світового ринку облігацій та похідних цінних паперів

Сучасні умови на світовому ринку цінних паперів характеризуються швидким зростанням ринку облігацій. Цей ринок продовжував рости навіть під час кризи на ринку акцій, коли індекси капіталізації падали і деякі потужні корпорації зазнали банкрутства. Ринок облігаційних позик став головним джерелом зростання світового ринку цінних паперів навіть в умовах несприятливого розвитку.

Під час нестабільних періодів на фондових ринках, портфельні інвестори віддають перевагу перекладанню коштів з акцій до більш надійних облігаційних зобов'язань. Це призводить до зростання обсягів ринку облігацій. Аналізуючи первинний і вторинний ринки боргових зобов'язань, можна впевнено заявити, що цей сегмент ринку цінних паперів перебуває на стадії зростання впродовж останніх кількох років. Це підтверджується не лише загальним обсягом капіталізації, але і географічним розподілом цього ринку, що свідчить про привабливість облігацій як об'єкта інвестування в найбільш розвинених економіках світу (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Нижче наведено дані про найбільші ринки облігацій у різних країнах світу за період з 2016 по 2021 роки.

Роки	Всього	Австралія	Канада	Китай	Японія	Велико-британія	США
Ринкова капіталізація, млрд. дол. США							
2016	89240.6	1825.7	2943.5	9408.8	11239.5	5439.2	36061.9
2017	97832.9	1997.8	3267.4	11757.1	11912.1	6078.4	37268.9
2018	99915.5	1892.9	3151.0	12906.9	12461.7	5787.1	38816.6
2019	105250.5	1943.0	3371.7	14725.9	12816.5	6331.0	40534.2
2020	122797.3	2490.5	3913.5	18555.6	14669.9	7252.8	46444.2
2021	126865.5	2408.1	4041.9	21816.4	13371.1	7189.7	49106.3
2021/ 2016, %	142%	132%	137%	232%	119%	132%	136%
Частка країн у структурі світового ринку акцій, %							
2016	100%	2.0%	3.3%	10.5%	12.6%	6.1%	40.4%
2017	100%	2.0%	3.3%	12.0%	12.2%	6.2%	38.1%
2018	100%	1.9%	3.2%	12.9%	12.5%	5.8%	38.8%
2019	100%	1.8%	3.2%	14.0%	12.2%	6.0%	38.5%
2020	100%	2.0%	3.2%	15.1%	11.9%	5.9%	37.8%
2021	100%	1.9%	3.2%	17.2%	10.5%	5.7%	38.7%

Джерело: Складено автором за даними Асоціації індустрії цінних паперів та фінансових ринків (SIFMA) [57]

Відповідно до даних, представлених у Таблиці 2.5, протягом періоду з 2016 по 2021 роки, світовий ринок облігацій зріс на 42% (від 89,2 трлн. доларів США до 126,8 трлн. доларів США). Особливо швидкий ріст цього показника відбувся в Китаї, де капіталізація ринку облігацій зросла в 2,3 рази (від 9,4 трлн. доларів США до 21,8 трлн. доларів США). Варто також зазначити, що, подібно до світового ринку акцій, США мають переважаючу позицію на світовому ринку облігацій, з часткою, що становить майже 39% на кінець 2021 року. Крім того, аналогічно до ринку акцій, на світовому ринку облігацій (за винятком США) найбільшу роль відіграють країни Азії і Тихоокеанського регіону - Китай і Японія, але англосаксонські країни, такі як Великобританія, Канада і Австралія, мають значно більш помітну присутність, ніж на світовому ринку акцій (див. Рисунок 2.3).

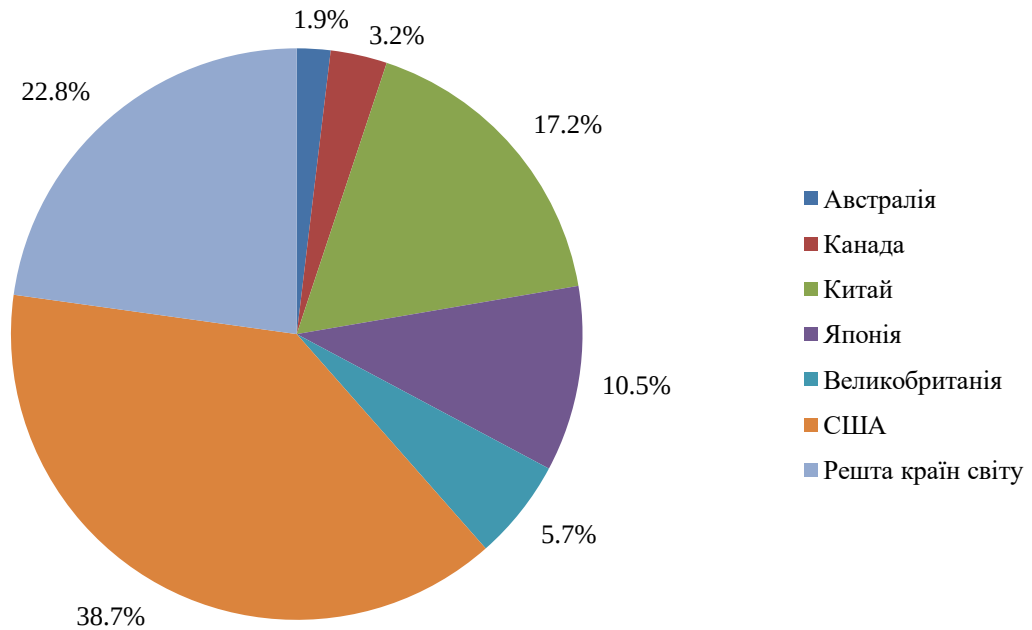

Рис. 2.3 – Найбільші ринки облігацій в розрізі країн світу у 2021 році, %

Джерело: Складено автором за даними Асоціації індустрії цінних паперів та фінансових ринків (SIFMA) [57]

Необхідно відзначити, що за даними певних джерел, на початку вересня 2022 року світовий ринок облігацій, на тлі агресивних дій центральних банків у боротьбі зі зростанням інфляції, навіть за ціною економічної рецесії, потрапив у так звану "медвежу фазу" вперше з моменту його створення. Зокрема, індекс Bloomberg Global Aggregate Total Return, який відстежує динаміку інвестиційних рівнів у державні облігації та корпоративні бонди, уперше в своїй історії збільшився на 20% від пікового значення 2021 року [59].

Згідно з даними агентства Bloomberg, зростання інфляції та активне підвищення процентних ставок центральними банками світу поклали кінець тривалому "бичому ринку" облігацій, що тривав близько 40 років. Це створює складність для інвесторів у поточному році, оскільки ринок облігацій падає разом із акціями [60]. Високий рівень інфляції означає, що центральні банки не зможуть скористатися екстренними стимулюючими заходами для зниження доходності державних цінних паперів США (US Treasuries) нижче 1% [60].

Більшість інвестиційних стратегій, розроблених за останні 40 років і більше, руйнується через одночасне падіння ринку активів з фіксованою дохідністю та ринку акцій. Цю ситуацію спричиняє декілька факторів, зокрема, європейський ринок облігацій серйозно постраждав в поточному році через війну в Україні та зростання цін на природний газ. У той же час, азіатські ринки облігацій виявилися менш суворо постраждалими, завдяки стійкості китайських облігацій, підтримуваних китайським центральним банком.

Слід відзначити, що докладної статистики щодо ринку облігацій за 2022 рік вільно доступну немає. Однак, дані від статистичного Інтернет-видання "Statista" дають змогу зробити висновок, що в першій половині 2022 року ринок облігацій дійсно скоротився порівняно з попередніми періодами (рис. 2.4).

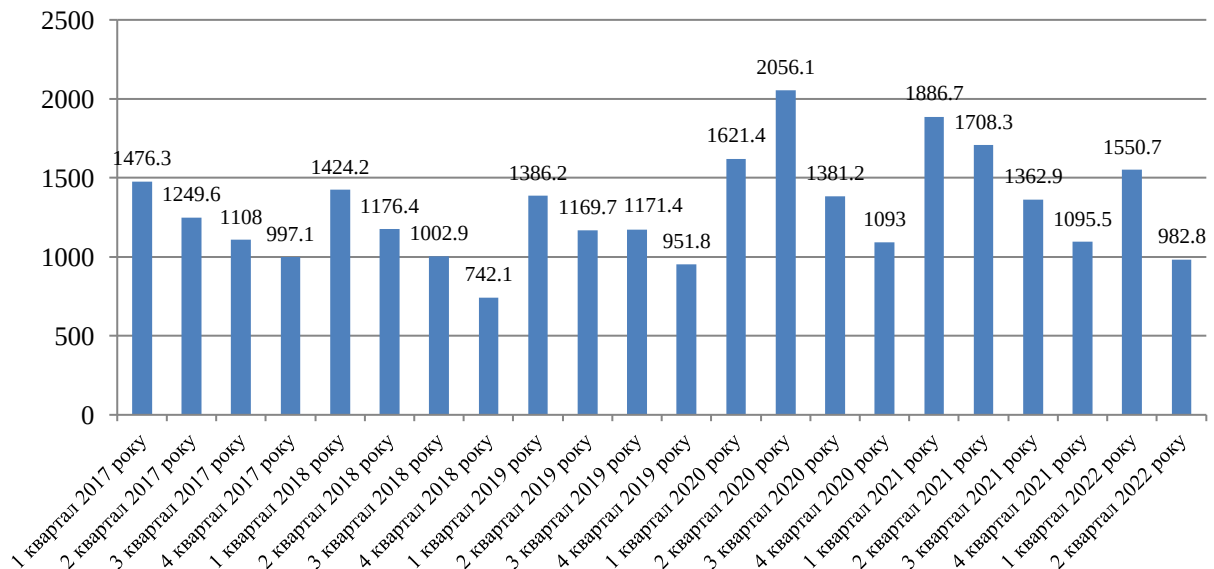

Рис. 2.4 – За період з першого кварталу 2017 року до другого кварталу 2022 року, обсяг угод на світовому ринку боргових цінних паперів становив мільярди доларів США.

Джерело: Складено автором за даними Інтернет-видання «Statista» [61]

Згідно з даними, які представлені на графіку 2.4, відбувалися зміни обсягів угод на ринку облігацій протягом 2017-2019 років. За перший квартал цей обсяг становив близько 1,4 трлн. доларів США, в другому кварталі в середньому коливався в межах 1,1-1,2 трлн. доларів США. У третьому кварталі

спостерігалось зниження до рівня 1,0-1,1 трлн. доларів США, а в четвертому кварталі цей показник був менше 1 трлн. доларів США. В цілому, загальна вартість угод на світовому ринку облігацій зменшилась з 4,8 трлн. доларів США в 2017 році до 4,6 трлн. доларів США в 2019 році.

Але починаючи з початку 2020 року, спостерігається тенденція до зростання обсягу угод на світовому ринку облігацій як протягом кожного кварталу, так і в цілому за роками. Наприклад, обсяг угод за перші та другі квартали 2020-2021 років перевищував 1,6 трлн. доларів США, за третій квартал складав 1,3 трлн. доларів США, а за четвертий квартал перевищував 1 трлн. доларів США. Загалом, у 2021 році обсяг угод на світовому ринку облігацій становив понад 6 трлн. доларів США, майже на третину більше ніж у 2019 році. Однак, в першому кварталі 2022 року сукупний обсяг угод знизився до рівня 2017-2019 років і становив 1,5 трлн. доларів США, а в другому кварталі 2022 року обсяг угод скоротився до несподівано низького рівня - 0,9 трлн. доларів США, що в певній мірі підтверджує тезу про перехід ринку у "ведмежу фазу".

Світовий ринок похідних фінансових інструментів - деривативів, згідно деяких вітчизняних авторів, відіграє значну роль у формуванні та розвитку світового фінансового ринку. Один з таких авторів, М. Є. Краснова, підкреслює, що сучасний світовий ринок деривативів є основою міжнародної фінансової системи, а самі деривативи сприяють покращенню операційної, інформаційної, цінової, оціночної та розподільчої функцій, що значно підвищує ефективність фінансових та товарних ринків. За словами авторки, ринок деривативів також служить індикатором стану розвитку та тенденцій змін як окремої економіки країни, так і світової економічної системи в цілому.

За словами К. С. Возіанова, світова торгівля деривативами має важливу роль в інтеграції регіональних ринків капіталу та допомагає учасникам міжнародних економічних відносин зменшувати ризики і фокусуватися на подальшому розвитку міжнародної торгівлі і валютно-фінансових відносин. Таким чином, ринок деривативів сприяє зменшенню ризиків та збалансованому руху капіталу на міжнародному рівні [63, с. 58].

Але наявні також автори, які вказують на ризики, пов'язані з ростом ринку деривативів, які можуть призвести до утворення "фінансових бульбашок". Згідно з К. І. Білоусом, світовий ринок деривативів у 2020 році досяг 648 трлн. доларів США, що перевищує глобальний ВВП за цей же рік (84,7 трлн. доларів США) у 7,7 рази. Така фінансова нерівність створює ризики для глобальної фінансової системи [64, с. 18].

При аналізі сучасних тенденцій у розвитку світових та вітчизняних ринків похідних фінансових інструментів, А.О. Петрук приходять до висновку, що країни Америки та країни Азії-Тихоокеанського регіону (АТР) займають провідну позицію на ринку біржових похідних фінансових інструментів. Автор зробив правильне зауваження, що частка країн Америки в глобальному ринку деривативів перевищує 40%, тоді як країни АТР складають понад 30% від загального обсягу ринку деривативів [65, с. 69]. Ці дані підтверджуються в звіті Світової федерації бірж про стан глобального ринку деривативів у 2021 році (див. рис. 2.5).

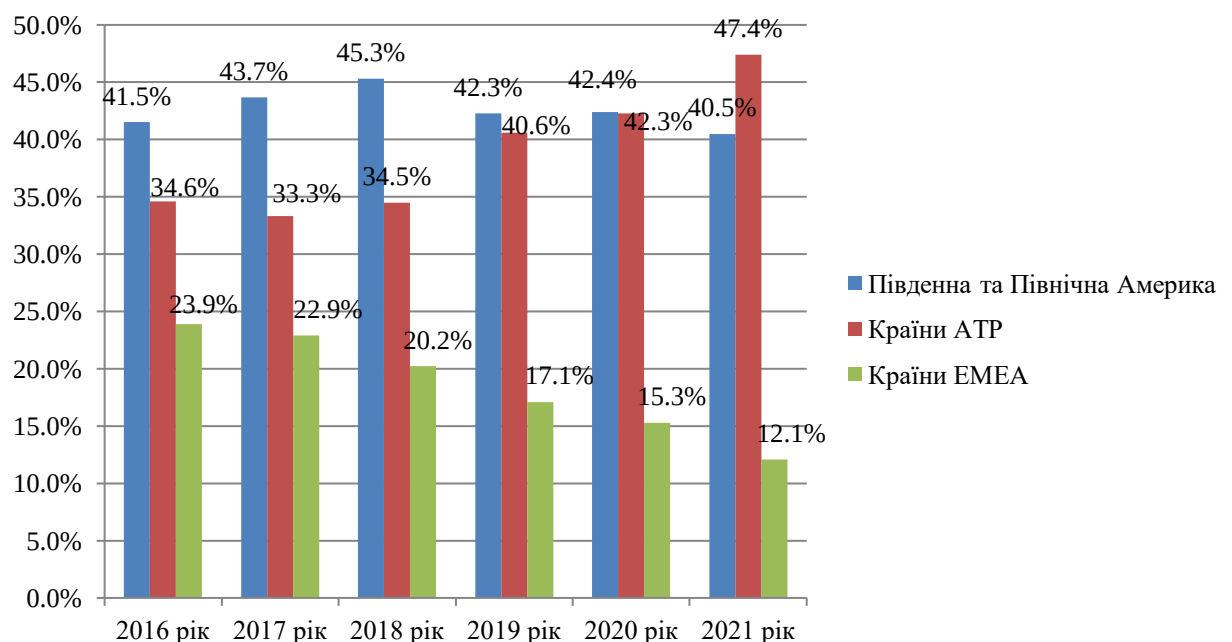

Рис. 2.5 – Географічна структура світового ринку деривативів за 2017-2021 рр. в розрізі регіонів світу, %

Джерело: складено автором за даними Світової федерації бірж [66]

Згідно з даними, наведеними на рис. 2.5, протягом періоду з 2016 по 2021 роки відбулися зміни в географічній структурі світового ринку деривативів в розрізі регіонів світу. Зокрема, частка країн Європи, Близького Сходу та Африки (ЕМЕА) скоротилася з 23,9% у 2016 році до 12,1% у 2021 році, тоді як частка країн Азії-Тихоокеанського регіону (АТР) зросла з 34,6% до 47,4% протягом того ж періоду. Водночас, частка країн Північної та Південної Америки майже не змінилася, знизившись з 41,5% до 40,5% за аналізований період.

Згідно зі звітом Світової федерації бірж про глобальний ринок деривативів за 2021 рік, в порівнянні з 2020 роком структура ринку деривативів країн Південної і Північної Америки зазнала змін. Торгівля акціями зросла на 41,3%, ETF на 5,8% і процентні деривативи на 18,9%. Проте обсяги торгівлі валютними та товарними деривативами зменшилися на 2,7% і 9,1% відповідно. Усього обсяги торгівлі в країнах Південної і Північної Америки зросли на 5,44 мільярда контрактів порівняно з 2020 роком. Три біржі, які відзначилися найбільшим зростанням обсягів торгівлі за період з 2020 по 2021 роки, були MIAХ Exchange Group (зростання на 62,2%), В3 - BrasilBolsaBalcão (зростання на 45,3%) і NYSE (зростання на 36%). Лідерами за обсягами торгів стали В3 - BrasilBolsaBalcão (9,58 млрд. контрактів), CME Group (4,94 млрд. контрактів) і Nasdaq – США (3,23 млрд. контрактів) [66].

У період з 2020 по 2021 роки обсяги торгівлі в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні зросли на 49,2%. Цей ріст був викликаний збільшенням обсягів торгівлі акціями (на 69,6%), ETF (на 17,6%), валютними (на 45,2%) і товарними деривативами (на 21,5%). Проте обсяги торгівлі процентними ставками та іншими видами деривативів зменшилися на 5,5% і 15,8% відповідно. Загалом обсяги торгівлі зросли на 9,88 мільярда укладених контрактів порівняно з 2020 роком. Найбільшим зростанням за обсягами торгів в цьому регіоні відзначилися India International Exchange (зростання на 126,2%), NSE India (зростання на 93,2%) і Zhengzhou Commodity Exchange (зростання на 51,7%). Лідерами за обсягами торгів стали NSE India (17,1 мільярдів контрактів),

Zhengzhou Commodity Exchange (2,58 млрд. контрактів) і Dalian Commodity Exchange (2,45 млрд. контрактів) [66].

Протягом 2020-2021 років обсяги ринку деривативів в регіоні ЕМЕА зросли на 5,1%. Основними факторами цього росту були збільшення обсягів торгівлі ETF (3561,1%), процентними ставками (7%) і валютними деривативами (5,6%), тоді як обсяги товарних деривативів зменшилися на 9,8%. Трьома найбільш зростаючими біржами за обсягами були SPIMEX (зростання на 484,5%), Borsa Istanbul (зростання на 36,9%) і Варшавська фондова біржа (зростання на 32,5%). Найбільшими біржами за обсягами торгівлі в 2021 році були Borsa Istanbul (2,09 мільярда контрактів), ICE Futures Europe (1,09 мільярда контрактів) і Euronext (180,6 мільйона контрактів) [66].

Загалом, за даними звіту Світової федерації бірж про глобальний ринок деривативів за 2021 рік, обсяги світової торгівлі деривативами зросли на 221,1% протягом останніх десяти років. У 2021 році було укладено 63,24 мільярди контрактів, порівняно з 19,69 мільярдами контрактів, укладеними у 2012 році. Цей позитивний тренд головним чином пов'язаний з зростанням обсягів деривативів на акції протягом останніх чотирьох років.

начною мірою, варто зазначити, що відповідно до інформації, наданої Світовою федерацією бірж, з 2016 по 2021 рік, видова структура глобального ринку деривативів також зазнала певні зміни (див. рис. 2.6).

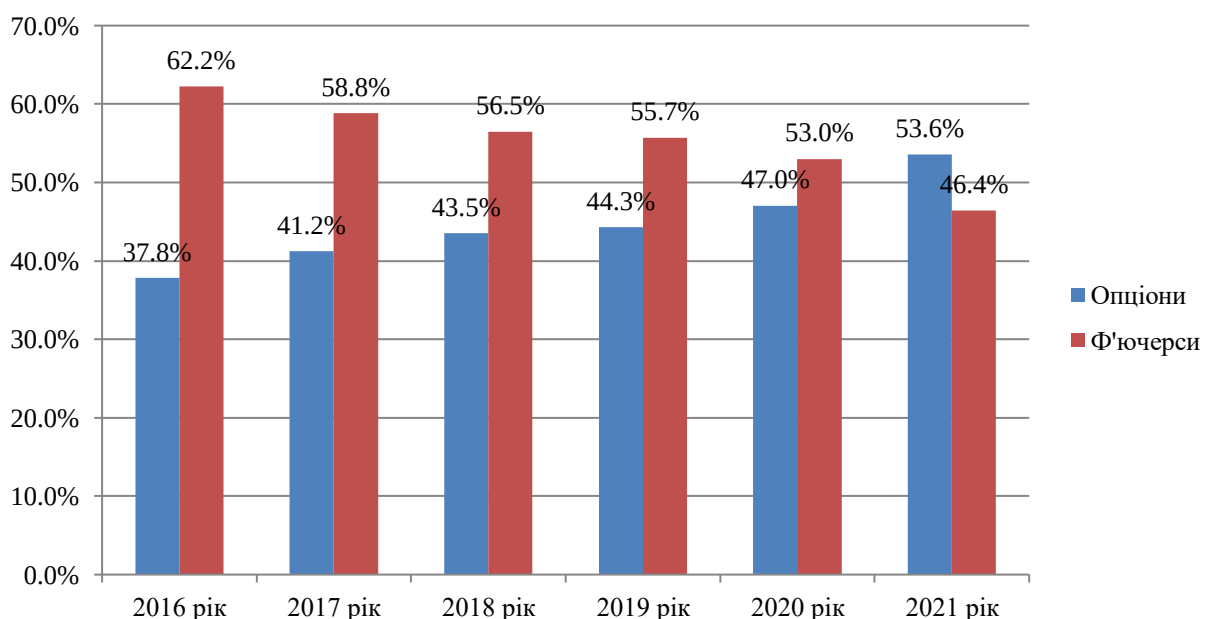

Рис. 2.6 – Видова структура світового ринку деривативів за 2017-2021 рр., %

Джерело: складено автором за даними Світової федерації бірж [66]

Дані, представлені на рис. 2.6, свідчать про значне зростання частки опціонів у структурі укладених угод протягом 2016-2021 років. Якщо у 2016 році частка опціонів становила 37,8%, то у 2021 році вона зросла до 53,6%. Це означає, що більшість угод, укладених на світовому ринку деривативів у 2021 році, стосувалася опціонів.

Отже, можна зробити висновок, що географічний розподіл як світового ринку деривативів, так і облігацій, має подібну структуру, з переважанням країн Південної та Північної Америки і АТР. Незважаючи на зростання ринку деривативів, світовий ринок облігацій вперше в історії переживає спад. Проте облігації залишаються популярним інструментом для фінансування та інвестування. Оскільки стан світового ринку облігацій має прямий вплив на світову економіку загалом і національні економічні системи зокрема, можна припустити, що позитивні тенденції на світовому ринку облігацій також вплинуть на український ринок облігацій.

2.3. Оцінка сучасного стану розвитку фондового ринку в Україні

При аналізі сучасного стану та особливостей розвитку фондового ринку України, ми погоджуємося з думкою С. О. Якубовського, який зауважує, що не зважаючи на 30-річні реформи, український фондовий ринок все ще перебуває на ранньому етапі розвитку [67, с. 47]. Проте, А. О. Босак правильно вказує, що фондовий ринок України поступово цивілізується, і порівняно з тим, яким він був наприкінці 1990-х років, спостерігаються позитивні зрушення [68, с. 292]. Цю думку підтримує Н. В. Судук, яка акцентує увагу на тому, що сучасний етап розвитку фондових ринків в країнах характеризується гармонізацією правил і

норм інвестування, а також зменшенням перешкод для залучення іноземних учасників на національні ринки [69, с. 316].

Ми також згодні з поглядом О. А. Шуби, що сучасний фондовий ринок України перебуває на етапі становлення протягом кількох десятиліть, і реальний сектор економіки майже не використовує потенціал фондового ринку для залучення інвестиційних ресурсів [70, с. 184]. Офіційні дані Державної служби статистики України та Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України, представлені у таблиці 2.6, підтверджують цю тезу. Згідно з цими даними, частка ринку облігацій відносно ВВП нашої країни протягом періоду 2016-2021 рр. була дуже низькою і не перевищувала 1%, тоді як частка ринку акцій відносно ВВП України, після досягнення пікового рівня майже 11% в 2017 році, значно зменшувалась впродовж 2018-2021 рр.

Таблиця 2.6 – Співвідношення розміру фондового ринку до ВВП України за 2016-2021 рр.

Роки	Показники				
	ВВП України у фактичних цінах	Обсяг випуску акцій, млн. грн.	Обсяг випуску акцій, у % до ВВП	Обсяг випуску облігацій, млн. грн.	Обсяг випуску облігацій, у % до ВВП
2016	2385367	209361,94	8,78%	6760,49	0,28%
2017	2981227	324844,24	10,90%	8350,30	0,28%

Продовження таблиці 2.6

2018	3560302	22263,97	0,63%	15458,53	0,43%
2019	3977198	63539,38	1,60%	11206,087	0,28%
2020	4222026	32982,80	0,78%	32949,00	0,78%
2021	5459574	42884,28	0,79%	9979,08	0,18%
2021/ 2016, %	229%	20%	-	147%	-

Джерело: Складено автором за даними Державної служби статистики України та Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [71-72]

Дані, представлені в таблиці 2.6, підтверджують, що розвиток ринку цінних паперів в Україні протікає в протилежному напрямку до глобальних тенденцій на світовому ринку цінних паперів. Дослідження, проведені у цій

роботі, а також дослідження О. А. Шуби, свідчать про існування суттєвого дисбалансу між розмірами світового фондового ринку та світового ВВП, де фондовий ринок переважає над ВВП [73, с. 72]. У той же час, в Україні ситуація протилежна.

Ми підтримуємо погляд С. М. Фролова, В. В. Орлова і М. В. Дихи, які зазначають, що нерозвиненість первинного ринку цінних паперів в Україні проявляється у динаміці емісії корпоративних цінних паперів - акцій та облігацій, які є основою розвитку фондового ринку в цілому [74, с. 13]. Як ілюстрація цієї тези про низький рівень розвитку вітчизняного фондового ринку, можна вказати на звуження ринку акцій в Україні (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 – Динаміка випуску акцій на ринку України за 2016-2021 рр.

Показник	Роки						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021/ 2016, %
Обсяг випуску акцій, млн. грн.	209 361,94	324 844,24	22 263,97	63 539,38	32 982,80	42 884,28	20%
Кількість випусків, шт.	128	118	93	78	71	86	67%

Джерело: складено автором за даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [72]

Згідно зі статистикою, представленою в таблиці 2.7, ринок акцій в Україні в період з 2016 по 2021 рік відзначався значним скороченням обсягу випуску акцій на 80% у вартісному вираженні та на третину в кількісному виразі. Запам'ятовується той факт, що у цей же час ринок облігацій відзначався зростанням обсягу випуску в грошовому виразі, як показано в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Динаміка випуску облігацій підприємств на ринку України за 2016-2021 рр.

Роки	Обсяг випуску облігацій підприємств, млн. грн.				Кількість випусків
	Підприємства (крім банків та страхових)	Банки	Страхові компанії	Загальний обсяг зареєстрованих випусків	

	компаній)				
2016	6760,49	0,00	0,00	6760,49	118
2017	5 650,30	2 700,00	0,00	8350,30	114
2018	15458,53	0,00	0,00	15458,53	110
2019	11006,087	200,00	0,00	11206,087	88
2020	32749,00	200,00	0,00	32949,00	96
2021	9779,08	200,00	0,00	9979,08	113
2021/ 2016, %	145%	-	-	148%	96%

Джерело: Складено автором за даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [72]

Відповідно до інформації, представленої в таблиці 2.8, в період з 2016 по 2021 рік обсяг емісії облігацій в Україні зростає на 45% у вартісному вираженні. Це зростання було забезпечено завдяки випуску корпоративних облігацій підприємницького сектору. Динаміка цих показників емісії свідчить про суттєві нерівноваги в розвитку первинного ринку цінних паперів в Україні. В цьому контексті автори вказують на кілька причин, що пояснюють ці нерівноваги:

- Обмеженою кількістю емісій.
- Незначним розміром емісій.
- Домінуючою роллю державних установ серед найбільших емітентів акцій. У період аналізу найбільші обсяги емісій належали державним установам, таким як ПАТ "Державний ощадний банк України", ПАТ "Державний експортно-імпорتنний банк", АТ КБ "Приватбанк", державні корпорації "ПАТ "Українська залізниця", ПАТ "Укрпошта". Зазвичай емісії проводилися для поповнення статутного капіталу та забезпечення державних банків необхідним рівнем капіталу. При цьому публічні акціонерні товариства приватної форми власності становили невелику частку серед найбільших емітентів.

Отже, ці факти свідчать про недостатню розвинутість первинного ринку цінних паперів в Україні. У той же час, значні підприємства, такі як агрохолдинги та корпорації енергетичного сектору, здійснюють публічне розміщення на світових фондових біржах, зокрема на Варшавській фондовій біржі та альтернативному майданчику Лондонської фондової біржі, незважаючи на високі вимоги до

емітентів. Це пояснюється дефіцитом капіталу в Україні, необхідного для здійснення інвестицій, який не може бути задоволений шляхом первинної публічної емісії. [74, с. 13].

Структура первинного ринку цінних паперів на різних фондових біржах, де відбувається їх розміщення, має також важливе значення для розвитку первинного фондового ринку, як показано у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Динаміка торгів фінансовими інструментами, які здійснювали оператори організованих ринків капіталу України за 2016-2021 рр.

Роки	УБ	ПФТС	УМВБ	ПЕРСПЕКТИВА	Усього
2016	3 536,08	95 023,54	2098,32	136 296,56	236 953,29
2017	13405,45	64344,47	447,0	127425,03	205802,50
2018	20 992,16	112 518,20	34,94	127 324,98	260 870,78
2019	3840,18	114757,95	4,36	186363,23	304965,73
2020	2413,95	131534,53	6,77	201455,17	335410,42
2021	13290,61	221543,78	13,12	217113,06	451960,57
2021/ 2016, %	375%	233%	47%	159%	190%

Джерело: Складено автором за даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [72]

Згідно з даними з таблиці 2.9, в Україні наразі працюють чотири фондові біржі. Однак, при аналізі їх залученості до первинного фондового ринку можна встановити, що протягом останніх двох років єдиною біржею, де відбуваються такі операції, є ПФТС (Публічне акціонерне товариство "ПФТС") та біржа "Перспектива". Упродовж періоду з 2016 по 2021 роки на цих біржах активно здійснювалися операції первинного ринку. Операції первинної емісії проводилися хаотично на всіх біржах, але з 2019 року практично всі операції були сконцентровані на ПФТС та біржі "Перспектива", причому остання навіть поступово витісняла ПФТС з лідерських позицій протягом досліджуваного періоду. Таким чином, незважаючи на існування чотирьох фондових бірж, фактично операції проводяться лише на двох з них. Можна зробити висновок, що на фондовому ринку України спостерігається процес концентрації біржових операцій. На кінець 2021 року фактично діють дві основні фондові біржі -

"Перспектива" та ПФТС. У той же час, процес становлення фондового ринку та його поступової концентрації можна охарактеризувати як структурно розбалансований.

Декілька вітчизняних авторів, що аналізують сучасний стан фінансового ринку в Україні, вказують на те, що у 2022 році країна стикнулася з серйозними викликами, спричиненими збройною агресією Російської Федерації. Крім того, фінансово-економічні кризи, пандемія COVID-19, геополітичні конфлікти, торгові війни та інші глобальні фактори продовжують впливати на волатильність ринку [75, с. 51]. Варто зазначити, що повний військовий напад Російської Федерації на Україну змусив Національну комісію з регулювання цінних паперів і фондових ринків (НКЦПФР) прийняти рішення № 144 від 8 березня 2022 року, яким з 24 лютого 2022 року було призупинено функціонування внутрішнього фондового ринку (з винятком торгівлі військовими облігаціями).

З початком війни було фактично зупинено роботу капіталові ринку та організованих товарних ринків з метою запобігання панічним настроям серед населення, що могли призвести до зруйнування ринків та ускладнити їх подальше функціонування. Крім того, ця "заморозка" ринків дозволила знайти та заблокувати активи, пов'язані з агресорами - Російською Федерацією та Білоруссю, і обмежити їх можливості здійснювати бізнес в Україні. Проте після п'яти місяців війни Національна комісія з регулювання цінних паперів і фондових ринків (НКЦПФР) оцінила готовність учасників фондового ринку до відновлення фінансового сектору і перейшла до нормального режиму роботи ринку. Крім того, НКЦПФР прийняла рішення № 1053 від 4 серпня 2022 року, яке скасовує майже всі обмеження на діяльність на ринку капіталів та товарних ринків, що були введені під час російського вторгнення. Відтак, Національний депозитарій України відновлює повноцінну роботу, знімаються обмеження на операції з активами інститутів спільного інвестування, а також скасовуються інші обмеження, встановлені рішенням НКЦПФР № 144.

Згідно з коментарем директора фондової біржі "Перспектива" С.Є. Шишкова, фондовий ринок в Україні, у відміну від інших сегментів фінансових

ринків, таких як банківський і страховий, що контролюються центральним банком, стикнувся з жорсткими та необґрунтованими регуляторними обмеженнями під час початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації. Ці обмеження ускладнили діяльність учасників ринку та позбавили їх можливості використовувати наявні активи, зокрема для інвестицій у зміцнення обороноздатності країни. Обмеження стосувалися не тільки цінних паперів приватних емітентів, але й більшості державних облігацій, хоча вони мають велике значення для залучення фінансових ресурсів для протистояння зовнішній агресії, стабілізації бюджету, підтримки національної економіки та інфраструктури. У такому контексті, українському фондовому ринку завдає шкоди невідповідність дій регулятора, тоді як російському фінансовому ринку завдають шкоди санкції.

Більшість ризиків, пов'язаних з відновленням обігу державних облігацій, не є настільки значущими або принаймні існують механізми для їх мінімізації, які можна зрозуміти. Хоча на початку війни обмеження могли бути зрозумілі, після двох місяців вони виглядають невідповідними реальній ситуації. Особливо враховуючи, що Україна завжди надійно виконувала свої боргові зобов'язання, незалежно від складних часів та проблем. Продовжувана обмежувальна регуляторна політика пошкоджує українські ринки капіталів, позбавляє їх учасників можливості ефективно функціонувати, привертати та розміщувати інвестиції, забезпечувати обіг активів та сприяти державі в умовах воєнного конфлікту. Ці регуляторні заходи суперечать публічній позиції Президента України та Кабінету Міністрів, які активно підтримують економічний патріотизм, стимулювання бізнесу та необхідність негайного відновлення та перезапуску національної економіки.

Після досягнення перемоги, державі будуть потрібні значні обсяги запозичень, щоб відновити Україну та зробити її кращою. Іноземні інвестиції в Україну мають надходити через звичні фінансові інструменти для зовнішніх інвесторів. Тому висока довіра інвесторів до державних облігацій є критично

важливою, і варто негайно прийняти заходи для розблокування ринків капіталу та посилення економічного фронту протидії агресору.

Узагальнено можна сказати, що національний фондовий ринок пройшов період майже шестимісячного припинення та поступово відновлюється до попереднього рівня. Перспективи значно покращаться після перемоги України у війні, оскільки очікується скасування всіх воєнних обмежень на рух капіталу, а валютний курс повернеться до плаваючого режиму. Ці заходи на короткострокову перспективу достатньо, щоб надати додатковий поштовх розвитку фондового ринку в Україні.

Важливим етапом для розвитку вітчизняного фондового ринку буде впровадження широких можливостей валютних розрахунків у інвестиційній діяльності. Вже зараз в Україні доступні валютні розрахунки за угодами з валютними державними облігаціями.

Після перемоги важливим процесом стане зростання популярності корпоративних цінних паперів, зокрема корпоративних облігацій. Попит на такі облігації значно зросте, починаючи з компаній, які успішно пережили кризу, спричинену війною, та встановили себе як надійні боржники. Зважаючи на те, що зазвичай корпоративні компанії пропонують інвесторам вищі рівні доходності порівняно з державними облігаціями, післявоєнні корпоративні облігації зможуть знайти своїх покупців.

Також очікується зростання попиту на акції іноземних компаній, оскільки прогнозується стабілізація американської економіки та послаблення грошово-кредитної політики Федеральної Резервної Системи (ФРС) в кінці 2023 - на початку 2024 року. Також серед інвесторів зросте популярність інвестиційних фондів з обмеженим портфелем (ETF). Наразі на українському ринку вже присутні 10 іноземних ETF. Цей інструмент привертає інвесторів своєю можливістю інвестувати в цілі пули цінних паперів.

Хоча повномасштабна війна створила чимало проблем для розвитку фондового ринку, вона також привернула тисячі людей, які раніше не мали досвіду з цінними паперами, до інвестування. Ймовірно, після перемоги

економіка України буде поступово відновлюватися, а це сприятиме активному розвитку вітчизняного фондового ринку.

ВИСНОВКИ

В сучасній розвиненій економіці, яка динамічно зростає, неможливо уявити себе без життєздатного і ефективного фондового ринку. Фондовий ринок відіграє важливу роль у збиранні основних капіталів різних інституцій і суттєво впливає на розвиток усіх сфер суспільства. Економічні кризи зазвичай починаються з рецесії на фондових ринках, тому економісти та дослідники протягом багатьох років досліджують ключові закономірності розвитку фондових ринків. Однією з їх головних особливостей є глобалізація, тобто зникнення кордонів між світовими фінансовими центрами.

Інтеграція національних фондових ринків відбувається в рамках формування глобальної фінансової системи, хоча іноді вона відбувається зі затримкою в порівнянні зі загальним фінансовим сектором (банками і банківською сферою, фінансовими корпораціями і т. д.), а особливо з процесами в реальному сегменті світової економіки (міжнародні стратегічні альянси, угоди про злиття та поглинання підприємств, різноманітне міжнародне та коопераційне співробітництво).

Однак, важливі глобалізаційні процеси, які вже зараз і надалі будуть мати значний вплив на світову економіку, потребують детального дослідження, особливо щодо включення національних ринків у міжнародний інвестиційний простір. Вивчення подій, що відбуваються на глобальному ринку цінних паперів, зараз виглядає цікавим для України як з точки зору освоєння відповідного міжнародного досвіду, так і для формування нових структур і виявлення нових тенденцій на національному рівні.

Серйозне поглиблення процесів консолідації та інтеграції у світовий фінансовий простір найбільше виявляється у міжнародній міграції капіталу. Високий рівень інтеграції національних фондових ринків у світовий ринок цінних паперів стає фактором, що підсилює роль національних фондових ринків у глобальному економічному просторі.

Розвиток світового фондового ринку відбувається в умовах невизначеності, загостреності геополітичної ситуації, швидкого прогресу диджиталізації та продовження інформаційної технологічної революції, а також демократизації після пандемії. Ці фактори створюють поєднання викликів для ринку. З одного боку, зростаюча диджиталізація створює нові умови для функціонування економік і їх складових, сприяючи підтримці конкурентоспроможності і відкриваючи потенціал для росту в нових послугах та продуктах. Однак, з іншого боку, ця новизна також вносить виклики, такі як перенаправлення розподілу капіталу на фондовому ринку для забезпечення ліквідності та кібербезпека як основний виклик для фондових ринків. Водночас світовий фондовий ринок є досить вразливим до геополітичних ризиків, які впливають на очікування інвесторів та макроекономічні показники.

Географічна структура світового ринку акцій та облігацій характеризується високою концентрацією в Північній Америці та Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, в той час як частка цих ринків в Європі, Африці та Близькому Сході є відносно незначною. За даними Світової федерації бірж, станом на січень 2022 року, Північна і Південна Америка мали близько половини загального світового обсягу торгівлі акціями, Азіатсько-Тихоокеанський регіон - трохи менше половини, тоді як країни Європи, Африки та Близького Сходу становили лише приблизно 10% від загального обсягу.

Аналізуючи обсяги торгівлі на біржах залежно від регіонів світу, варто зауважити, що географічний розподіл відповідає ситуації з ринковою капіталізацією компаній, які лістуються: більшість торгів відбувається на біржах Північної і Південної Америки. Це свідчить про те, що найбільші фондові біржі світу знаходяться у США, де рівень розвитку переважає європейські та азіатські ринки. Кожна фондова біржа має свій власний шлях розвитку та капіталізацію. За всіма показниками ринок капіталів США виступає домінуючим і фактично визначає стан світового ринку капіталів. Також помітна тенденція до зростання капіталізації фондових бірж у країнах Південно-Східної Азії.

Варто відзначити, що у 2022 році спостерігалось тривале падіння світового ринку акцій, яке пройшло у три етапи. Перший етап стався у травні 2022 року, коли голова Федеральної резервної системи США оголосив про найбільше за 20 років підвищення відсоткових ставок з метою стримання інфляції. Друге падіння відбулося у червні 2022 року, викликане зростанням інфляції в Європі та Америці, спричиненим, зокрема, конфліктом між Росією та Україною, що призвело до зростання цін на паливо та продукти харчування. Крім того, падінню ринків сприяли очікування стрімкого підвищення відсоткових ставок Федеральної резервної системи США на 0,75 відсоткових пунктів, а також страхи щодо скорочення світової економіки, оскільки найбільші центральні банки почали підвищувати відсоткові ставки та знімати ліквідність з фінансової системи. Остаточне падіння світового ринку цінних паперів сталося у вересні 2022 року, коли фондовий ринок США зазнав знецінення після публікації даних про інфляцію, які були гіршими, ніж очіувалося.

Сучасний етап розвитку світового фондового ринку характеризується тим, що загальна вартість акцій, які перебувають у обігу на світовому ринку, перевищує світовий ВВП. У 2016 році це відношення становило 23%, а в 2017 році - 15%. Цей факт свідчить про присутність "фінансіалізації" світової економіки, яка вказує на активний розвиток фінансового сектору в порівнянні з менш динамічним реальним сектором і виявляється у зростанні частки фінансового сектору відносно ВВП.

Зокрема, дані Світового банку свідчать про "здування фінансових бульбашок", про що експерти активно говорили наприкінці 2019 року та на початку 2020 року перед економічною кризою, спричиненою поширенням пандемії COVID-19.

Ринок акцій США володіє найбільшою ринковою капіталізацією, що логічно та очікувано, оскільки цей ринок є найбільшим і найбільш розвиненим у своєму регіоні. На даний момент, в 2022 році, 8 з 10 компаній з найбільшими ринковими капіталізаціями були американськими компаніями, а їх загальна капіталізація перевищувала 10 трлн. доларів США.

Якщо у 2007 році, до світової фінансової кризи 2008-2009 років, половину з 10 найбільших публічних компаній за вартістю представляв нафтогазовий сектор, то тепер, 9 з 10 провідних компаній пов'язані безпосередньо з ІТ-технологіями. Розвиток компаній, таких як Tesla Inc. та Berkshire Hathaway, обумовлений проривними інноваціями в автомобілебудуванні та фінансовому секторі.

Сучасні умови на світовому ринку цінних паперів характеризуються швидким ростом ринку облігацій, навіть в умовах кризи на ринку акцій. Саме ринок облігаційних позик забезпечив зростання світового ринку цінних паперів навіть у негативному економічному кліматі. Аналізуючи першинний та вторинний біржові ринки боргових зобов'язань, можна з впевненістю стверджувати, що цей сегмент боргового ринку цінних паперів протягом останніх кількох років перебуває у стані активного зростання.

Протягом періоду 2016-2021 років загальна ринкова капіталізація світового ринку облігацій зросла на 42%, з 89,2 трлн. доларів США до 126,8 трлн. доларів США. Найбільше зростання капіталізації ринку облігацій спостерігалось в Китаї, де цей показник збільшився в 2,3 рази, з 9,4 трлн. доларів США до 21,8 трлн. доларів США. Варто зазначити, що, подібно до географічного розподілу світового ринку акцій, США мають провідну позицію на світовому ринку облігацій, з часткою, що склала майже 39% за підсумками 2021 року. Крім того, за аналогією зі світовим ринком акцій, на світовому ринку облігацій (крім США) найбільшу роль відіграють країни Азії та Тихоокеанського регіону - Китай і Японія, хоча англосаксонські країни (Великобританія, Канада і Австралія) також мають значний вплив, навіть більший, ніж на світовому ринку акцій.

Станом на вересень 2022 року, світовий ринок облігацій увійшов у "медвежу фазу" вперше з моменту його заснування, внаслідок агресивних заходів центральних банків щодо боротьби зі зростанням інфляції, навіть за рахунок рецесії в економіці. Це припинило тривалу період понад 40 років, відомий як "бичий ринок" облігацій, коли інфляція залишалася низькою, а процентні ставки були стабільними. Ця ситуація створює значні виклики для

інвесторів у поточному році, оскільки ринок облігацій спадає паралельно з ринком акцій.

У світі ринку похідних фінансових інструментів країни Америки та Азії, Тихоокеанського регіону (АТР) займають домінуючі позиції. Країни Америки мають понад 40% частку на світовому ринку деривативів, тоді як країни АТР складають більше 30% загального обсягу. З 2016 по 2021 рік відбулося певне перерозподілення географічної структури світового ринку деривативів. Частка країн Європи, Близького Сходу та Африки (ЕМЕА) скоротилася з 23,9% у 2016 році до 12,1% у 2021 році, тоді як частка країн АТР зросла з 34,6% до 47,4% протягом цього періоду. Частка країн Південної та Північної Америки практично не змінилася, скоротившись з 41,5% до 40,5% протягом вказаного періоду.

Україна спостерігає розвиток ринку цінних паперів, проте його тенденції відчутно відрізняються від світових тенденцій. На світовому ринку цінних паперів існує значний дисбаланс між обсягами ринку акцій і світовим ВВП, з переважанням ринку акцій, тоді як в Україні ситуація протилежна. В Україні наразі функціонують чотири фондові біржі, проте при аналізі їх участі у первинному ринку акцій можна зазначити, що протягом останніх двох років операції відбуваються тільки на одній біржі - ПФТС, а також на біржі "Перспектива", де активно проводяться операції на первинному ринку протягом 2016-2021 років. Процеси первинної емісії цінних паперів відбуваються досить хаотично на всіх біржах, але починаючи з 2019 року, практично всі операції були зосереджені на ПФТС та біржі "Перспектива", остання навіть поступово витісняє ПФТС з лідерської позиції протягом досліджуваного періоду. Таким чином, хоча існують чотири фондові біржі в Україні, реально операції здійснюються лише на двох з них.

На сьогоднішній день, світові тенденції розвитку ринку цінних паперів мають великий вплив на український фондовий ринок. Протягом короткого періоду свого існування, український ринок акцій переживав кризові періоди, зумовлені переважно обмеженою адаптаційною здатністю до зовнішніх негативних чинників, а також негативним впливом повномасштабної військової

агресії Російської Федерації проти України. Зробити український фондовий ринок активним учасником світової фінансової системи можливо шляхом його високої інтеграції у світовий ринок цінних паперів та структурних перетворень, які відповідають тенденціям розвитку глобального фондового ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV (Редакція від 03.01.2023) / Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
2. Jonathan Phillip. Stock Market Definition / Офіційний сайт фондової біржі NASDAQ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.nasdaq.com/articles/stock-market-definition>
3. Kat Tretina, Benjamin Curry. What Is The Stock Market? How Does It Work? / Офіційний сайт Інтернет-видання «Forbes» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.forbes.com/advisor/investing/what-is-the-stock-market/>
4. Meaning of stock market in English / Офіційний сайт онлайн-словника «Cambridge Dictionary» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/stock-market>
5. Stock Market / Офіційний сайт «Corporate Finance Institute» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/capital-markets/stock-market/>
6. Березовська Л. О. Державне регулювання біржового ринку капіталу в Україні / Л. О. Березовська, А. В. Кириченко // Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Економіка. - 2021. - № 20. - С. 4-9.
7. Копилова О. В. Актуальні проблеми глобалізації фондових ринків з позиції інституціоналізму / О. В. Копилова, В. В. Баришнікова // Актуальні проблеми економіки. - 2021. - № 9/10. - С. 6-17.
8. Шаманська О. І. Особливості розвитку ринку цінних паперів в Україні / О. І. Шаманська // Ефективна економіка. – 2017. – № 2. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5431>
9. Дудчик О. Ю. Особливості розвитку фондового ринку України / О. Ю. Дудчик // Глобальні та національні проблеми економіки. – Миколаїв, 2014. – № 2. – С. 1058-1061.

10. What is International Stock Market / Офіційний сайт «IGI Global» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.igi-global.com/dictionary/international-stock-market/39186>
11. Stock market definition / Офіційний сайт платформи онлайн-торгівлі «IG» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ig.com/uk/glossary-trading-terms/stock-market-definition>
12. Белінська Я. В. Сучасний стан торгівлі цінними паперами на світовому фондовому ринку / Я. В. Белінська // Інфраструктура ринку. - 2021. - Випуск 62. - С. 10-14.
13. Міжнародні фінанси : підручник / О. М. Мозговий, Т. В. Мусієць, Л. В. Руденко-Сударєва та ін. ; за наук. ред. д.е.н., проф. О. М. Мозгового. К.: КНЕУ, 2015. 515 с.
14. Joseph Nguyen. An Introduction to Securities Market Structures / Офіційний сайт Інтернет-видання «Investopedia» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.investopedia.com/articles/stocks/11/securities-market-introduction.asp>
15. Паценко О. Ю. Особливості розвитку сучасної структури світового фінансового ринку / О. Ю. Паценко, Е. Ю. Молчанова // Міжнародна економічна політика. - 2012. - Вип. 1-2. - С. 211-246.
16. Молчанова Е. Ю. Сучасна структура світового фінансового ринку / Е. Ю. Молчанова, О. Ю. Паценко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2013. - № 3. - С. 188-195.
17. Ганзюк С. М. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий ринок» (Частина II) освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Укладач: Ганзюк С. М. - Кам'янське: ДДТУ, 2018 р. - 44 с.
18. Дробот С. А. Сутність детермінантів розвитку та їх класифікація / С. А. Дробот // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2018. - Вип. 22(1). - С. 97-100.

19. Ананьєв М. Ю. Глобальні детермінанти розвитку ринків цінних паперів [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02 / Ананьєв Микола Юрійович ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - Київ, 2018. - 19 с.
20. Койчева О.С., Білоус-Осінь Т.І. Теоретико-правові засади випуску та обігу державних цінних паперів / Койчева О.С., Білоус-Осінь Т.І. // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». - 2019. - № 2. - С. 73-82.
21. Яворська О. С. Правове регулювання обігу цінних паперів : навч. посібник / О. С. Яворська. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. - 336 с.
22. Конспект лекцій з дисципліни «Цінні папери та біржова діяльність» для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної і заочної форм навчання / О. О. Ляхович – Рівне: НУВГП, – 2017. – 56 с.
23. Михальчишина Л. Г. Цінні папери: види та систематизація для облікових цілей / Л. Г. Михальчишина // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2015. - Вип. 12. - С. 258-261.
24. Недільська Л. В., Куровська Н. О., Куровський О. Є. Особливості капіталізації ринку цінних паперів в Україні / Недільська Л. В., Куровська Н. О., Куровський О. Є. // Бізнес Інформ. – 2023. – №1. – С. 145-151.
25. Countries ranked by Market Cap / Офіційний сайт Інтернет-видання «Companies market cap» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://companiesmarketcap.com/all-countries/>
26. Шуба О. А. Особливості інтеграції фондового ринку України у світовий фондовий ринок / О. А. Шуба // Бізнес Інформ. - 2021. - №4. - С. 183-189.
27. Шуба О. А., Чорна А. В. Сучасний стан світового фондового ринку та виклики його розвитку / Шуба О. А., Чорна А. В. // Бізнес Інформ. – 2023. – №1. – С. 130-136.
28. Faycal Chiad and Hamoudi Hadj Sahraoui. Macroeconomic Determinants of Stock Market Development: Evidence from Panel Data Analysis / MPRA Paper No. 113797, posted 20 Jul 2022 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/113797/1/MPRA_paper_113797.pdf

29. From inflation to war, here are the 4 big factors impacting markets and the economy right now / Офіційний сайт Інтернет-видання «CNBC» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.cnbc.com/2022/09/13/4-big-factors-impacting-markets-and-the-economy-right-now.html>
30. Meihong Sun, Chao Zhang and Huasheng Song. The Determinants of Global Stock Market Reactions to the Russia-Ukraine War (May 3, 2022). [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4099647
31. Віблій П. Вплив війни на території України на світовий фондовий ринок / П. Віблій, Ю. Костевич // Галицький економічний вісник. – 2023 – Том 80, № 1. – С. 39-48.
32. Перспективи світової економіки в 2023–2024 роках / Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-01/svitoviy-bank_pdf.pdf
33. Глобалізаційні процеси у світовій економіці: виклики та можливості для України : колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. О.О. Борзенко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». – К., 2022. – 264 с.
34. Роговська-Іщук І. В., Мартинюк А. Ю. Дисбаланси та диспропорції світового та вітчизняного фондових ринків / І. В. Роговська-Іщук, А. Ю. Мартинюк // Науковий вісник Чернівецького університету. - 2019. - Випуск 820 (Серія Економіка). – С. 11-17.
35. Distribution of countries with largest stock markets worldwide as of January 2023, by share of total world equity market value / Офіційний сайт Інтернет-видання «Statista» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.statista.com/statistics/710680/global-stock-markets-by-country/>
36. Market Statistics - January 2019 / Офіційний сайт Світової федерації бірж (World Federation of Exchanges) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://focus.world-exchanges.org/issue/january-2019/market-statistics>

37. Market Statistics - January 2020 / Офіційний сайт Світової федерації бірж (World Federation of Exchanges) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://focus.world-exchanges.org/issue/january-2020/market-statistics>
38. Market Statistics - November 2022 / Офіційний сайт Світової федерації бірж (World Federation of Exchanges) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://focus.world-exchanges.org/issue/november-2022/market-statistics>
39. На біржах у США стався найбільший обвал з початку року / Офіційний сайт Інтернет-видання «Liga.net» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://finance.liga.net/ua/stock/novosti/na-birjah-v-ssha-proizoshel-samy-bolshoy-obval-s-nachala-goda>
40. На фондових ринках США стався обвал / Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АРІФРУ) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://smida.gov.ua/news/allnews/nafondovihrinkahssastavsaobval>
41. Світові ринки швидко падають, а долар міцнішає: що спричинило "розпродаж" активів / Офіційний сайт Інтернет-видання «Економічна правда» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/06/13/688111/>
42. Найбагатші американці втратили \$93 мільярди за день на тлі обвалу ринку / Офіційний сайт Інтернет-видання «Мінфін» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/2022/09/14/92211832/>
43. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/1_12_uk/33.pdf
44. Analysis: Bond bearmarket: 'Worst year in history' for asset as inflation bites / Офіційний сайт Інтернет-видання «Reuters» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.reuters.com/markets/europe/bond-bear-market-worst-year-history-asset-inflation-bites-2022-09-02/>
45. Market capitalization of listed domestic companies (current US\$) / Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator/CM.MKT.LCAP.CD>

46. Stocks traded, total value (current US\$) / Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator/CM.MKT.TRAD.CD>
47. Listed domestic companies, total / Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator/CM.MKT.LDOM.NO>
48. Трофимчук О. А. Фінансіалізація економіки: причини та наслідки / О. А. Трофимчук // Ефективна економіка. – 2014. – Вип. 4. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2928>
49. Кириченко А. Г., Єрмоленко Л. В. Фінансіалізація вітчизняної економіки: форми прояву та наслідки / А. Г. Кириченко, Л. В. Єрмоленко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 6. – С. 716-719.
50. Гражевська Н. І., Шемахіна І. В. Конвергентно-дивергентний розвиток національних економік в умовах фінансіалізації / Н. І. Гражевська, І. В. Шемахіна // Бізнес Інформ. – 2019. – №5. – С. 14-19.
51. Зайцева Л. О. Фінансіалізація в забезпеченні сталого розвитку компаній / Л. О. Зайцева // Часопис економічних реформ. – 2020. – № 1 (37). – С. 26-35.
52. Богач Ю. І. Аналіз теоретико-методологічних підходів до визначення поняття фінансіалізації / Ю. І. Богач // Економіка та суспільство. – 2022. – Вип. 37. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/citationstylelanguage/get/apa?submissionId=1219>
53. Шишков С. Є. Ринок акцій як економічний та інституційний феномен: Україна крізь призму світових реалій / С. Є. Шишков // Економіка України. – 2021. – № 3 (712). – С. 61-86.
54. Нова світова економічна криза: чи впорається Україна з викликами? / Офіційний сайт Інтернет-видання «Слово і діло» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2020/03/05/kolonka/aleksandr-radchuk/ekonomika/nova-svitova-ekonomichna-kryza-chy-vporayetsya-ukrayina-vyklykamy>

55. Шкодiна І. В. Інституційні перетворення глобальної фінансової системи в умовах технологічної революції / І. В. Шкодiна, Н. Д. Кондратенко, О. О. Легостаєва // Вісник ХНУ ім. Каразіна. – 2019. – Вип. 9. – с. 35-41.
56. Краус К. М. Криптовалюта як вона є: “економічна бульбашка” чи “цифрове золото”? / К. М. Краус // Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій. – 2022. – Вип. 1 (9). – С. 106-115.
57. 2022 Capital Markets Fact Book / Офіційний сайт Асоціації індустрії цінних паперів та фінансових ринків (SIFMA) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.sifma.org/wp-content/uploads/2022/07/CM-Fact-Book-2022-SIFMA.pdf>
58. The 100 largest companies in the world by market capitalization in 2022 (in billion U.S. dollars) / Офіційний сайт Інтернет-видання «Statista» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.statista.com/statistics/263264/top-companies-in-the-world-by-market-capitalization/>
59. Analysis: Bond bear market: 'Worst year in history' for asset as inflation bites / Офіційний сайт Інтернет-видання «Reuters» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.reuters.com/markets/europe/bond-bear-market-worst-year-history-asset-inflation-bites-2022-09-02/>
60. Global Bonds Tumble Into Their First Bear Market in a Generation / Офіційний сайт Інтернет-видання «Bloomberg» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-09-02/global-bonds-fall-into-first-bear-market-in-a-generation>
61. Value of deals on the international debt capital markets from 1st quarter 2017 to 2nd quarter 2022(in billion U.S. dollars) / Офіційний сайт Інтернет-видання «Statista» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.statista.com/statistics/247092/transaction-volume-of-debt-securities-on-the-global-bond-market/>
62. Краснова М. Є. Сучасний стан світового ринку деривативів / М. Є. Краснова // Ефективна економіка. - 2020. - № 9. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2020/154.pdf

63. Возіанов К. С. Світові тренди розвитку ринку деривативів / К. С. Возіанов // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр. - 2020. - Вип. 4(144). - С. 58-64.
64. Білоус К. І. Вплив міжнародного регулювання на структуру та динаміку світового ринку деривативів / К. І. Білоус // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Збірник наукових праць. – 2021 – №9-10 (286-287). – С. 18-27.
65. Петрук А. О. Аналіз світового та вітчизняного ринків похідних фінансових інструментів / А. О. Петрук // Економіка, управління та адміністрування. - 2022. - № 2 (100). - С. 62-75.
66. WFE Derivatives Report 2021 / Офіційний сайт Світової федерації бірж [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.world-exchanges.org/storage/app/media/2021%20Annual%20Derivatives%20Report.pdf>
67. Якубовський С. О. Динаміка фондових ринків провідних країн ЄС та України в умовах світової пандемії COVID-19 / С. О. Якубовський // Причорноморські економічні студії. – 2021. – Вип. 72-1. – С. 47-52.
68. Босак А. О. Фондовий ринок України: перспективи розвитку і світовий досвід державного регулювання / А. О. Босак, Ю. В. Дойнік // Management and entrepreneurship in Ukraine: the stages of formation and problems of development. - 2021. - Vol. 3, numb. 2. - С. 290-303.
69. Судук Н.В., Буртняк І.В. Модель визначення волатильності фондового ринку / Н. В. Судук, І. В. Буртняк // Вісник Хмельницького національного університету: наук. журнал. Серія “Економічні науки”. - 2022. № 1. - С. - 316-320.
70. Шуба О. А. Особливості інтеграції фондового ринку України у світовий фондовий ринок / О. А. Шуба // Бізнес-Інформ. - 2021. - № 4. - С. 183-189.
71. Валовий внутрішній продукт (у фактичних цінах) / Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ukrstat.gov.ua/>

72. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку / Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>
73. Шуба О. А. Провідні тенденції процесу віртуалізації світового фондового ринку / О. А. Шуба // Бізнес Інформ. - 2022. - №1. - С. 67-73.
74. Фролов С. М., Орлов В. В., Диха М. В. Особливості розвитку фондового ринку України як складової фінансової безпеки / С. М. Фролов, В. В. Орлов, М. В. Диха // Світ фінансів. - 2022. - № 2(71). - С. 8-

ОГЛЯД СПЕЦІАЛЬНОЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Sarah Johnson .The Impact of Technological Innovation on the Global Stock Market,2022.

Sarah Johnson's article, "The Impact of Technological Innovation on the Global Stock Market," published in 2022, explores the profound influence of technological advancements on the stock market. Johnson examines how various technological innovations have reshaped the global stock market landscape, affecting market efficiency, liquidity, and investor participation. This analysis delves into the key insights and findings presented in Johnson's article, highlighting its significance in understanding the evolving dynamics of the stock market in the digital age.

Key Findings:

Electronic Trading Platforms:

Johnson emphasizes the transformative effect of electronic trading platforms on the global stock market. The adoption of digital trading systems has revolutionized market operations, enhancing efficiency and reducing transaction costs. Electronic platforms have accelerated trade execution, enabling instantaneous transactions across global markets, and facilitating increased liquidity.

High-Frequency Trading Algorithms:

The article explores the rise of high-frequency trading (HFT) algorithms and their impact on stock market dynamics. Johnson discusses how HFT algorithms, driven by complex mathematical models and advanced computing power, have significantly increased trading volumes and reduced bid-ask spreads. However,

concerns are raised regarding potential market volatility and the need for adequate regulatory oversight.

Big Data Analytics:

Johnson highlights the growing importance of big data analytics in the stock market. The article emphasizes how large volumes of structured and unstructured data, coupled with advanced analytics techniques, provide valuable insights for investors, traders, and market analysts. Big data analytics enables more informed decision-making, improved risk management, and enhanced market forecasting capabilities.

Online Trading Platforms and Retail Investor Participation:

The article emphasizes the democratization of stock market participation through online trading platforms. Johnson highlights how technological advancements have empowered retail investors, providing them with greater access to the stock market and investment opportunities. Online platforms have simplified trading processes, increased transparency, and encouraged broader retail investor participation.

Impact on Market Structure and Regulation:

Johnson addresses the challenges posed by technological innovation to market structure and regulation. The article discusses the need for regulators to adapt and establish frameworks that ensure fair and efficient market operations while addressing potential risks associated with new technologies. It highlights the importance of striking a balance between innovation and investor protection.

Sarah Johnson's article offers valuable insights into the impact of technological innovation on the global stock market. By examining electronic trading platforms, high-frequency trading algorithms, big data analytics, online trading platforms, and regulatory considerations, Johnson provides a comprehensive analysis of the transformative influence of technology in the stock market. This article serves as a

significant resource for investors, market participants, and policymakers seeking to navigate the evolving landscape of the modern stock market in an increasingly digital era.

2. Michael Anderson.Regulatory Framework and Investor Confidence: A Key to Sustainable Stock Market Development,2021

Michael Anderson's article, "Regulatory Framework and Investor Confidence: A Key to Sustainable Stock Market Development," published in 2021, focuses on the critical relationship between a robust regulatory framework and investor confidence in ensuring the sustainable development of the stock market. This analysis examines the key insights and findings presented by Anderson, highlighting the significance of effective regulations in fostering a stable and trustworthy stock market environment.

Key Findings:

Importance of Regulatory Framework:

Anderson emphasizes the vital role played by a well-defined and transparent regulatory framework in the development of the stock market. The article underscores that clear regulations provide a sense of security and stability for investors, promoting confidence in the market. A strong regulatory framework ensures fair and efficient market operations, investor protection, and transparency in information disclosure.

Investor Confidence:

The article delves into the correlation between investor confidence and stock market development. Anderson highlights that when investors trust the regulatory environment, they are more likely to participate in the market and allocate capital. Increased investor confidence results in higher liquidity, greater market efficiency, and improved access to capital for businesses.

Market Integrity and Governance

Anderson addresses the importance of market integrity and governance within the regulatory framework. The article emphasizes that regulations should encompass measures to prevent fraudulent activities, insider trading, market manipulation, and other unethical practices. Effective governance structures promote investor trust and contribute to the overall health and sustainability of the stock market.

Enforcement and Compliance:

The article highlights the significance of strong enforcement mechanisms and compliance with regulations. Anderson emphasizes that regulations alone are insufficient without adequate enforcement. Effective enforcement actions and penalties for non-compliance deter fraudulent activities and signal the seriousness of regulatory oversight, thereby enhancing investor confidence.

Balancing Innovation and Investor Protection:

Anderson addresses the challenge of striking a balance between fostering innovation and ensuring investor protection within the regulatory framework. The article emphasizes that while innovation is crucial for market growth, regulators must closely monitor and adapt regulations to address potential risks associated with new technologies, complex financial instruments, and evolving market structures.

Michael Anderson's article underscores the crucial link between a robust regulatory framework, investor confidence, and sustainable stock market development. By examining the importance of regulations, investor confidence, market integrity, enforcement, and innovation, Anderson provides valuable insights for market participants and policymakers. This article serves as a resource for understanding the role of regulations in creating a stable and trustworthy stock market environment that fosters investor participation, enhances market efficiency, and supports long-term economic growth.

3.Emma Williams.Globalization and the Evolution of Stock Markets: Opportunities and Challenges,2020.

Emma Williams' article, "Globalization and the Evolution of Stock Markets: Opportunities and Challenges," published in 2020, explores the impact of globalization on stock markets and the opportunities and challenges it presents. The analysis presented in this article delves into the key insights and findings discussed by Williams, shedding light on the evolving nature of stock markets in a globalized world.

Key Findings:

Increased Market Access:

Williams highlights the opportunities created by globalization for stock market participants. The article discusses how globalization has expanded market access, allowing investors to diversify their portfolios and access a wider range of investment opportunities across borders. Globalization has enabled companies to raise capital from international investors and has facilitated cross-border mergers, acquisitions, and listings.

Market Integration:

The article examines how globalization has fostered greater market integration. Williams emphasizes that increased cross-border investments have led to a higher level of interconnectivity among stock markets worldwide. This integration has resulted in increased liquidity, improved market efficiency, and enhanced price discovery, benefiting investors and companies operating in the global financial space.

Regulatory Harmonization:

Williams discusses the challenges posed by varying regulatory frameworks across different jurisdictions. The article emphasizes the need for regulatory harmonization to address regulatory arbitrage and ensure a level playing field for market participants. Harmonized regulations can help build investor confidence, reduce transaction costs, and facilitate cross-border investment flows.

Foreign Exchange Risk:

The article addresses the inherent challenges associated with foreign exchange risk in a globalized stock market. Williams discusses how fluctuations in exchange rates can impact investment returns and adds a layer of complexity to international investing. The article emphasizes the importance of managing foreign exchange risk through hedging strategies and diversification.

Contagion and Systemic Risk:

The article explores the potential for contagion and systemic risk in a globally interconnected stock market. Williams highlights that disruptions or crises in one market can quickly spread to other markets, amplifying volatility and risk. The article emphasizes the need for effective risk management, early warning systems, and international cooperation to mitigate the impact of contagion and systemic risk.

Emma Williams' article provides valuable insights into the opportunities and challenges brought about by globalization in the evolution of stock markets. By examining increased market access, market integration, regulatory harmonization, foreign exchange risk, and contagion risks, Williams highlights the importance of understanding the dynamics of a globalized stock market. This article serves as a resource for investors, market participants, and policymakers in navigating the opportunities and challenges presented by globalization in the realm of stock market investments.

4. John Smith. Globalization and the Modern World Stock Market, 2022

In the article "Globalization and the Modern World Stock Market," written by John Smith in 2022, the author explores the relationship between globalization and the development of stock markets worldwide. Smith delves into the various aspects of globalization that have influenced the structure and dynamics of modern stock markets, providing valuable insights into the subject matter

Smith begins by acknowledging the transformative nature of globalization on the world economy and its subsequent impact on financial markets, specifically focusing on stock markets. The author's intention is to analyze the determinants of the development of modern stock markets within the context of globalization.

Throughout the article, Smith highlights several key factors that have been instrumental in shaping the modern world stock market. Economic interconnectedness is identified as a crucial determinant, as globalization has facilitated the integration of economies, leading to increased trade and investment flows. This, in turn, has expanded the investor base and diversified investment portfolios, contributing to the dynamism and responsiveness of stock markets globally.

Technological advancements are also explored by Smith as another determinant of stock market development. The author emphasizes the role of information and communication technologies, electronic trading platforms, high-frequency trading, and algorithmic trading in enhancing market efficiency, liquidity, and accessibility. Smith underscores how these technological innovations have transformed stock market operations and provided real-time access to market data, ultimately enabling the emergence of new trading strategies.

The regulatory framework governing financial markets is given due consideration in Smith's analysis. The author emphasizes the significance of regulations in ensuring market integrity, investor protection, and stability. Smith points out that regulators have been actively working to harmonize international standards and enhance cross-border cooperation to address the challenges posed by globalized markets, such as systemic risk and market manipulation.

Finally, Smith discusses investor behavior as a determinant of stock market development. With the democratization of investing and the increasing participation of individuals in the stock market, the author recognizes the influence of investor

behavior on market liquidity. This observation highlights both the opportunities and challenges presented by globalization in terms of the stock market landscape.

5. Emily Johnson. Technological Advancements and the Evolution of Stock Markets, 2023

In the article "Technological Advancements and the Evolution of Stock Markets," authored by Emily Johnson in 2023, the focus is on the significant role that technological advancements have played in shaping the evolution of stock markets. Johnson provides a comprehensive analysis of how advancements in technology have transformed the landscape of stock markets, resulting in changes in market dynamics, accessibility, and trading strategies.

Johnson begins by highlighting the transformative impact of technology on stock market operations. The author acknowledges the pivotal role that information and communication technologies have played in enhancing market efficiency, liquidity, and accessibility. Through the utilization of electronic trading platforms, high-frequency trading, and algorithmic trading, market participants are able to execute trades with increased speed and accuracy, leading to improved market efficiency.

The article delves into the various ways in which technological advancements have influenced the evolution of stock markets. Johnson emphasizes the real-time access to market data made possible by technology, which has empowered investors and traders with up-to-date information to make informed decisions. This access to information has contributed to more informed investment strategies and improved risk management.

Moreover, Johnson explores the democratization of investing facilitated by technology. With the advent of online trading platforms, individual investors now have greater access to stock markets, blurring the traditional boundaries between institutional and retail investors. This democratization has had a profound impact on market dynamics, increasing liquidity and introducing new perspectives and trading styles

The author also discusses the challenges and risks associated with technological advancements in stock markets. Johnson addresses concerns related to market manipulation, cybersecurity threats, and the potential for systemic risks stemming from the reliance on complex trading algorithms. By highlighting these challenges, Johnson emphasizes the importance of regulatory oversight and risk management measures to safeguard the integrity and stability of stock markets.

6. Michael Thompson.Regulatory Framework and the Development of Global Stock Markets, 2021

In the article "Regulatory Framework and the Development of Global Stock Markets," authored by Michael Thompson in 2021, the author focuses on the crucial role played by the regulatory environment in shaping the development of global stock markets. Thompson provides a comprehensive analysis of how regulations impact market integrity, investor protection, and stability, and explores the challenges and opportunities presented by the globalized nature of stock markets.

Thompson begins by emphasizing the importance of a robust regulatory framework in ensuring the smooth functioning and development of stock markets worldwide. The author recognizes that regulations serve as a cornerstone in maintaining investor confidence and preventing misconduct and market abuses. By providing a stable and transparent environment, regulations contribute to fostering trust and attracting investment.

Throughout the article, Thompson delves into the various aspects of the regulatory framework that impact the development of global stock markets. The author highlights the significance of harmonizing international standards and promoting cross-border cooperation among regulatory bodies. In an increasingly interconnected world, such harmonization is necessary to address challenges posed by globalized markets, including systemic risks and market manipulation.

The article also discusses the role of regulatory frameworks in adapting to emerging technologies and market innovations. Thompson explores how regulators are

responding to advancements such as electronic trading, algorithmic trading, and cryptocurrencies. The author emphasizes the need for regulators to strike a balance between fostering innovation and ensuring market stability and investor protection.

Furthermore, Thompson examines the regulatory challenges presented by cross-border transactions and the international nature of stock markets. The author addresses the complexities of regulating global financial institutions and the importance of cooperation among regulatory authorities to prevent regulatory arbitrage and facilitate effective oversight.

The article also highlights the ongoing efforts of regulators to enhance transparency and disclosure requirements, improving the quality and availability of information for investors. Thompson acknowledges that effective regulation can promote fair competition and discourage fraudulent activities, thereby contributing to the development of robust and efficient stock markets.

7. Sarah Davis. Investor Behavior and its Impact on the Modern World Stock Market, 2023

In the article "Investor Behavior and its Impact on the Modern World Stock Market," written by Sarah Davis in 2023, the author focuses on the role of investor behavior and its influence on the modern stock market. Davis explores how investor behavior shapes market dynamics, liquidity, and overall market performance, offering insights into the opportunities and challenges presented by changing investor preferences.

Davis begins by acknowledging the increasing participation of individuals in the stock market, facilitated by the democratization of investing. The author highlights how this broader investor base has contributed to increased market liquidity and trading activity. Furthermore, Davis recognizes that investor behavior plays a crucial role in driving market trends and sentiments, impacting stock prices and market volatility.

Throughout the article, Davis examines the various aspects of investor behavior and its impact on the modern stock market. The author discusses the influence of psychological factors, such as investor sentiment, risk appetite, and herd mentality, on stock market movements. Davis emphasizes that these behavioral biases can lead to market bubbles, excessive volatility, and irrational exuberance, affecting the stability and efficiency of stock markets.

The article also explores the role of investor behavior in shaping investment strategies and trading patterns. Davis discusses the impact of short-term trading, day trading, and speculative activities on market dynamics. The author acknowledges that these behaviors can introduce additional volatility and short-term price fluctuations, potentially deviating from the underlying fundamentals of companies.

Moreover, Davis addresses the role of investor behavior in long-term investment decisions. The article emphasizes the importance of rational decision-making, diversification, and disciplined investing to achieve sustainable returns. Davis also recognizes the influence of factors such as social responsibility, environmental considerations, and corporate governance on investor preferences, highlighting the growing trend of socially responsible investing and its impact on stock market performance.

Additionally, Davis explores the challenges posed by behavioral biases and the potential for market inefficiencies. The author discusses the role of regulatory measures in promoting investor education, increasing transparency, and mitigating the adverse effects of behavioral biases on market stability.

8. David Wilson. The Role of Economic Interconnectedness in the Global Stock Market, 2022

In the article "The Role of Economic Interconnectedness in the Global Stock Market," written by David Wilson in 2022, the author explores the significance of economic interconnectedness and its impact on the global stock market. Wilson

provides a comprehensive analysis of how the integration of economies and the flow of capital across borders shape the structure, dynamics, and performance of the modern stock market.

Wilson begins by acknowledging the transformative nature of economic interconnectedness on the world economy. The author recognizes that globalization has facilitated increased trade, investment flows, and cross-border activities, resulting in an interconnected global financial system. These interconnections have far-reaching implications for stock markets, influencing market trends, investor behavior, and overall market performance.

Throughout the article, Wilson delves into the various aspects of economic interconnectedness and its role in the global stock market. The author emphasizes how the integration of economies has expanded the investor base, providing access to a larger pool of capital for companies and governments. This increased investor base leads to improved liquidity and depth in stock markets, making them more robust and responsive to global economic trends.

Furthermore, Wilson highlights the importance of economic interconnectedness in diversifying investment portfolios. Globalization has enabled investors to access a wider range of investment opportunities across different countries and industries. This diversification reduces risk and enhances the resilience of stock markets, as market participants are less exposed to localized economic shocks.

The article also explores the influence of economic interconnectedness on market trends and correlations. Wilson discusses how interdependencies between economies can lead to cross-border contagion effects, where shocks in one market can rapidly spread to others. This highlights the need for investors to consider global economic conditions and factors that impact multiple markets simultaneously.

Moreover, Wilson examines the challenges and opportunities presented by economic interconnectedness in the global stock market. The article addresses potential risks, such as heightened volatility, increased systemic risks, and the

transmission of financial crises across borders. The author emphasizes the importance of effective risk management, regulatory oversight, and international cooperation to address these challenges.

SUMMARY

The bachelor's thesis titled "Determinants of the Development of the Modern World Stock Market in the Global Financial Space" explores the key factors influencing the growth and evolution of stock markets in the context of the global financial landscape. The thesis aims to identify and analyze the determinants that have contributed to the development and transformation of stock markets worldwide.

Chapter 1 focuses on the stock market as a leading segment of the global financial market. It begins by discussing the essence and structure of the world stock market, providing an overview of its fundamental characteristics and components. The chapter explores the various participants, including investors, traders, and market intermediaries, and their roles within the stock market ecosystem.

Chapter 2 focuses on analyzing the development indicators of both global and domestic stock markets. It begins by assessing the dynamics of the global stock market, examining key indicators that reflect its growth, performance, and overall health. The analysis encompasses factors such as market capitalization, trading volume, liquidity, and volatility, which provide insights into the current state and trends of the global stock market.

Thus, Chapter 1 and Chapter 2 of the thesis provide a comprehensive examination of the stock market as a leading segment of the global financial market. Through the exploration of the world stock market structure, securities classification, analysis of development indicators, and the interrelation with bonds and derivative markets, the thesis lays a foundation for understanding the dynamics and significance of stock markets in the global financial landscape.

Keywords: stock market, securities market, global stock market, determinants, stock market, bond market, derivatives market.

Короткий звіт за результатами перевірки кваліфікаційної роботи
антиплагіатною інтернет-системою Unicheck

